

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2020|015 VAN 17 APRIL 2020

OVER 3 AANVRAGEN VOOR ERKENNING ALS ONROERENDERFGOEDGEMEENTE, 12 AANVRAGEN VOOR ERKENNING ALS NIEUWE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENST EN 10 AANVRAGEN VOOR WIJZIGING VAN HET WERKINGSGEBIED VAN EEN BESTAANDE IOED, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER MATTHIAS DIEPENDAELE VAN 26 MAART 2020

I. ADVIESVRAAG

1. De VCOE ontving op 26 maart 2020 een adviesvraag van minister Matthias Diependaele, bevoegd voor onroerend erfgoed, over 3 aanvragen voor de erkenning als onroerenderfgoedgemeente, 12 aanvragen voor een erkenning als nieuwe intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED) en 10 aanvragen voor de wijziging van het werkingsgebied van een bestaande IOED. In het kader van deze adviesvraag ontving de VCOE de betreffende aanvraagdossiers. De adviezen van het agentschap Onroerend Erfgoed werden niet bezorgd aan de commissie.

Aangezien elke kandidaat onroerenderfgoedgemeente en intergemeentelijk samenwerkingsverband uiterlijk op 30 april op de hoogte moet worden gebracht van de uiteindelijke beslissing dringt de minister aan om bij voorkeur binnen 23 dagen advies uit te brengen.

II. SITUERING ADVIESVRAAG

2. De erkenning van een onroerenderfgoedgemeente of een IOED is geregeld in artikel 3.2.1 en artikel 3.3.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Het Onroerenderfgoedbesluit voorziet in artikel 3.2.4 en artikel 3.3.5 dat de minister over de erkenning een advies van inwinnen bij de VCOE.
3. Het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 (artikel 3.2.1) formuleert volgende erkenningsvoorwaarden voor een onroerenderfgoedgemeente:
 - i. De gemeente beschikt over een onderbouwde beleidsvisie die het actief behoud, het gebruik en de herbestemming van het onroerend erfgoed op haar grondgebied voor ogen heeft en die complementair is aan het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid en die al de volgende voorwaarden vervult: a) de beleidsvisie is integraal en omvat een visie op de zorg voor het geheel van archeologische sites, monumenten, cultuurhistorische landschappen en stads- en dorpsgezichten; b) de beleidsvisie is geïntegreerd en is dus afgestemd met andere beleidsvelden die raakvlakken hebben met de onroerenderfgoedzorg; c) de beleidsvisie houdt rekening met de noden van de aanwezige onroerenderfgoedactoren;
 - ii. De gemeente ondersteunt en betreft de erfgoedgemeenschappen die zich inzetten voor het duurzame behoud en beheer en voor de ontsluiting van het onroerend erfgoed op haar grondgebied en neemt acties om een lokaal draagvlak voor de onroerenderfgoedzorg te creëren;
 - iii. De gemeente neemt een voorbeeldfunctie op met betrekking tot het duurzame behoud en het beheer van het onroerend erfgoed in haar eigendom of onder haar beheer, en integreert de visie op dat onroerend erfgoed in de beslissingen en plannen van de gemeente;
 - iv. De gemeente bouwt voor expertiseverwerving een consultatienetwerk uit met

de diensten en organisaties die betrokken zijn bij de zorg voor het onroerend erfgoed en betreft een door de gemeenteraad erkende adviesraad, waarin de aanwezige onroerenderfgoedactoren vertegenwoordigd zijn, bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het gemeentelijk onroerenderfgoedbeleid;

- v. De gemeente houdt de toelatingen, de bekrachtiging en de aktename van de archeologienota's en de nota's en de meldingen, afgeleverd in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en dit besluit, bij in een register dat digitaal raadpleegbaar is door het agentschap;
- vi. De gemeente inventariseert het onroerend erfgoed op het gemeentelijk grondgebied en zet instrumenten in om het duurzame behoud en beheer ervan te stimuleren.

4. Het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 (artikelen 3.3.1 en 3.3.2) formuleert volgende erkenningsvoorwaarden voor een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst:

- i. Het samenwerkingsverband moet opgericht zijn overeenkomstig het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking en moet minimaal bestaan uit 3 gemeenten die allen in het Vlaams Gewest liggen;
- ii. Het intergemeentelijk samenwerkingsverband moet verder aantonen dat zijn werkingsgebied beschikt over een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse;
- iii. Het intergemeentelijk samenwerkingsverband dient een onroerenderfgoedbeleidsplan in dat het actief behoud van het onroerend erfgoed op het grondgebied van de aangesloten gemeenten voor ogen heeft en complementair is aan het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid en dat bovendien aan volgende voorwaarden voldoet: (a) het onroerenderfgoedbeleidsplan stelt een gezamenlijke visie en een gezamenlijk plan van aanpak voorop; (b) het onroerenderfgoedbeleidsplan is integraal en omvat dus de zorg voor het archeologisch erfgoed, voor de monumenten en voor de cultuurhistorische landschappen; (c) het onroerenderfgoedbeleidsplan is geïntegreerd en is dus afgestemd met andere beleidsvelden die raakvlakken hebben met de onroerend erfgoedzorg; (d) het onroerenderfgoedbeleidsplan houdt rekening met de noden van de aanwezige onroerenderfgoedactoren;
- iv. Het intergemeentelijk samenwerkingsverband ondersteunt en betreft de erfgoedgemeenschappen die zich inzetten voor het duurzame behoud en beheer en voor de ontsluiting van het onroerend erfgoed op zijn grondgebied en neemt acties om een lokaal draagvlak voor de onroerenderfgoedzorg te creëren;
- v. Het intergemeentelijk samenwerkingsverband beschikt over voldoende expertise om dat onroerenderfgoedbeleidsplan uit te voeren en bouwt met het oog op expertisewerving een consultatienetwerk uit met alle diensten en organisaties die betrokken zijn bij de zorg voor het onroerend erfgoed.

III. ALGEMENE BEMERKINGEN

- 5. De VCOE stelt vast dat 25 erkenningsdossiers voor onroerenderfgoedgemeenten of IOED's voor advies werden voorgelegd aan de commissie en dit voor het eerst sinds de erkenningsronde van 2015. Het is dus positief dat de minister beslist heeft om over voorliggende dossiers alsnog advies in te winnen bij de VCOE.
- 6. Net als in haar advies over de erkenningsronde van 2015 heeft de commissie evenwel

ernstige bedenkingen bij het verloop, de beoordelings- en evaluatieprocedures, en het adviesproces rond de erkenningsaanvragen.¹

7. Zoals ook opgemerkt in 2015 betreurt de commissie dat er voor de adviesverlening door de VCOE een bijzonder korte termijn wordt voorzien. Op 26 maart 2020 werd de commissie gevraagd om binnen de drieëntwintig kalenderdagen niet minder dan vijftwintig erkenningsdossiers volwaardig te beoordelen. Het betreft in de meeste gevallen lijvige dossiers waaraan een voor de commissieleden niet onaanzienlijke werklast verbonden is. Deze krappe adviestermijn loopt opnieuw in volle paasvakantie en bovendien in een periode met beperkte overlegmogelijkheden vanwege de maatregelen omtrent covid-19. Nochtans is de indiendatum voor erkenningsaanvragen reeds lang gekend en ligt de evaluatie ervan al geruime tijd vast.
8. Artikelen 3.2.4. en 3.3.5. van het Onroerenderfgoedbesluit bepalen dat de minister over deze erkenningsaanvragen advies kan inwinnen bij de VCOE. Nergens staat vermeld dat deze adviesvraag pas kan of mag gesteld worden nadat het agentschap Onroerend Erfgoed haar advies over de aanvragen aan de minister bezorgde. Naar analogie met haar advies uit 2015 dringt de commissie er dan ook op aan om in de toekomst al in een eerder stadium en op een volwaardige manier betrokken te worden in het erkenningsproces. Voorafgaand overleg met het agentschap is daarbij aangewezen zodat de betrokken dossiers grondig en uniform geëvalueerd worden, met eventuele terugkoppeling naar de aanvrager. Uit navolgende analyse van de ingediende aanvraagdossiers blijkt dat er nood is aan dergelijke aanpak. Bovendien is de kans groot dat dossiers nu niet erkend worden wegens te veel tekortkomingen, terwijl een bijsturing van bepaalde gebreken nog mogelijk was op basis van vooroverleg. Om enige continuïteit in de advisering op de bouwen is het bovendien wenselijk om vaker de VCOE te betrekken (en niet om de 5 jaar).
9. De commissie stelt vast dat de wijze waarop de decretale erkenningsvoorwaarden momenteel ingevuld worden door de aanvragers erg uiteenloopt. Voor sommige aanvragen zijn uitvoerige omgevingsanalyses en beleidsplannen beschikbaar. In andere dossiers voldoet de bijgevoegde documentatie slechts minimaal aan de vormvereisten voor een erkenning. De strategische en operationele doelstellingen geformuleerd in de gevraagde beleidsvisies zijn vaak weinig specifiek, niet meetbaar en moeilijk te beoordelen op hun realiseerbaarheid. Daarmee samenhangend herinnert de commissie eraan dat het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid een aanzienlijke bevoegdheidsoverdracht aan erkende onroerenderfgoedgemeenten beoogt. Erkende gemeenten dienen volwaardig in te staan voor het geografisch inventariseren van onroerend erfgoed, het behoud en beheer van beschermd en niet-beschermd erfgoed op hun grondgebied, en de behandeling van toelatingen, financiële ondersteuning en handhaving.² Door het opnemen van deze bevoegdheden zullen erkende onroerenderfgoedgemeenten in de toekomst een grote impact hebben op de erfgoedsector en het onroerend erfgoed in Vlaanderen. Ook de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten worden verondersteld een integraal en geïntegreerd onroerenderfgoedbeleid te voeren complementair aan het Vlaamse beleid. Omwille van die redenen acht de commissie het aangewezen hoge eisen te stellen aan de erkenningsaanvragen en het te doorlopen evaluatieproces.
10. Opnieuw verwijst de commissie naar het contrast met erkenningsprocedures in het kader van het cultureel-erfgoeddecreet, waar uitgegaan wordt van een grondig en gefaseerd adviesproces. Dit verschil in werkwijze leidt momenteel tot een opvallende discrepantie in kwaliteit tussen de erkenning en werking van intergemeentelijke en stedelijke erfgoedcellen voor roerend en immaterieel erfgoed enerzijds, en intergemeentelijke en stedelijke diensten

¹ VCOE 2015 018 – Advies erkenningen IOED

² Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, pag. 17.

voor onroerend erfgoed (IOED's en onroerenderfgoedgemeenten) anderzijds. Dergelijk onevenwicht is volgens de commissie niet aanvaardbaar. In het bijzonder dringt de commissie aan op een evaluatie van de voorbije erkenningsronde waarbij de VCOE actief wordt betrokken. Op die manier kunnen concrete verbeterpunten aangepakt worden via een remediëringstraject met oog op de verdere stroomlijning van de beoordelingsprocedure en – op middellange termijn – een eventuele bijsturing van de in de regelgeving voorziene erkenningsvoorwaarden. Als voorbeeld verwijst de commissie naar de formele evaluatie die het Departement Cultuur, Jeugd en Media maakte naar aanleiding van de cultureel-erfgoedronde 2019-2023.³

11. Het Onroerenderfgoedbesluit voorziet de mogelijkheid om de werking van een erkende onroerenderfgoedgemeente (artikels 3.2.9–3.2.12) en een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (artikels 3.3.9–3.3.12) te evalueren en daarvoor zelfs een visitatiecommissie op te richten. Zo benadrukt de commissie het belang van de jaarlijkse rapportering over de uitvoering van het onroerenderfgoedbeleidsplan van de IOED, niet in het minst gezien de onbepaalde duur van erkenningen. Hoewel de voorliggende adviesvraag betrekking heeft op de wijziging van het werkingsgebied van tien reeds erkende IOED's, bevatten de erkenningsdossiers geen informatie over evaluaties. Nochtans is dit volgens de commissie een belangrijk aspect dat mee in overweging genomen moet worden bij de beoordeling van een aanvraag tot uitbreiding of wijziging. In 2015 wees de commissie erop dat het merendeel van de toenmalige aanvragen een vrij zwakke startpositie kende. De commissie moet vaststellen dat het op heden niet duidelijk is of er de voorbije vijf jaar veel evolutie en verbetering is geboekt, in het bijzonder op de toen aangehaalde punten (o.a. expertise, consultatienetwerk, lokaal draagvlak, complementariteit met het Vlaamse beleid). Bovendien meent de commissie dat de evaluatie van bestaande werkingen ook houvast kan bieden bij de beoordeling van nieuwe erkenningsaanvragen, zowel wat betreft IOED's als onroerenderfgoedgemeenten. Deze informatie laat immers toe in te schatten in hoeverre vooropgestelde doelstellingen realiseerbaar zijn en geeft op die manier richting aan het toekomstige erkenningsbeleid. De commissie dringt er opnieuw op aan volwaardig betrokken te worden bij de (periodieke) evaluatie.
12. Op basis van de inhoudelijke analyses van de erkenningsdossiers wenst de commissie tevens te wijzen op enkele algemene aandachtspunten met betrekking tot de werking van intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.
13. Allereerst is de commissie bezorgd over de versnippering van het landschap van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten. Het Onroerenderfgoedbesluit bepaalt dat het intergemeentelijk samenwerkingsverband moet bestaan uit minimaal drie gemeenten. Uit voorliggende aanvragen blijkt dat sommige kandidaat IOED's die tot eenzelfde regio behoren, ervoor opteren om afzonderlijke erkenningsaanvragen in te dienen voor een werkingsgebied dat het decretale minimum beslaat. Zowel vanuit een integrale omgang met het aanwezige erfgoed als het oogpunt van financiering kan het echter niet de bedoeling zijn om gescheiden intergemeentelijke samenwerkingsverbanden rond onroerend erfgoed op te zetten met nagenoeg identieke beleidsplannen en werkingsgebieden met een gelijkaardig erfgoedpakket. De keuze voor een afzonderlijke erkenningsaanvraag dient in dat opzicht ook te rechtvaardigen waarin het samenwerkingsverband verschilt met de werking en het werkingsgebied van aanverwante IOED's. Indien een gezamenlijke werking niet opportuun is valt het aan te bevelen om gedeelde uitdagingen aan te pakken via maximale afstemming met aanpalende IOED's.
14. De commissie merkt tevens op dat de voorgestelde IOED's vaak complex gestructureerd zijn en verweven zitten in grotere projectverenigingen en overkoepelende intercommunales. Bij

³ <http://kunstenenerfgoed.be/nl/nieuws/cultureel-erfgoedronde-2019-2023-ge%C3%ABvalueerd>

het uitvoeren van beleidsplannen omtrent erfgoedzorg en het ter beschikking stellen van expertise via advisering zullen de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden onvermijdelijk geconfronteerd worden met 'interne' ontwikkelingsdossiers en bouwprojecten waarin ook andere (economische) belangen spelen. Daarnaast wijst de commissie erop dat eventueel bijkomende financiële consequenties die opgelegd worden vanuit zulke overkoepelende structuren gemeenten kan weerhouden om zich bij een IOED aan te sluiten. De verwachte bijdrage van de toetredende gemeente aan de samenwerking beperkt zich in die gevallen immers niet tot erfgoedwerking. Dit kan een schaalvergroting van de samenwerking rond erfgoed verder afremmen, wat de erfgoedzorg niet ten goede komt. Om te verzekeren dat een IOED haar erfgoedtaken onafhankelijk kan vervullen is het volgens de commissie daarom belangrijk om binnen deze overkoepelende structuren een duidelijke afbakening van bevoegdheden en diensten te bewaken.

IV. ADVISERING ERKENNINGSDOSSIER

15. De VCOE geeft hierna advies over volgende erkenningsdossiers:

- erkenning onroerenderfgoedgemeente Roeselare (par. 16)
- erkenning onroerenderfgoedgemeente Tremelo (par. 17)
- erkenning onroerenderfgoedgemeente Keerbergen (par. 18)
- erkenning IOED Bosland (par. 19)
- erkenning IOED Pajottenland (par. 20)
- erkenning IOED Brabantse Kouters Oost (par. 21)
- erkenning IOED Brabantse Kouters West (par. 22)
- erkenning IOED Zuid-Dijleland (par. 23)
- erkenning IOED Erfgoed Groene Vallei (par. 24)
- erkenning IOED Grensland (par. 25)
- erkenning IOED Midden Voorkempen (par. 26)
- erkenning IOED Rupelstreek (par. 27)
- erkenning IOED Vlaamse Ardennen (par. 28)
- erkenning IOED Leie Schelde (par. 29)
- erkenning IOED Denderland (par. 30)
- wijziging erkenning IOED Erfpunt (par. 31)
- wijziging erkenning IOED Lage Kempen (par. 32)
- wijziging erkenning IOED Midwest (BIE/RADAR) (par. 33)
- wijziging erkenning IOED Schelde-Durme (par. 34)
- wijziging erkenning IOED Meetjesland (par. 35)
- wijziging erkenning IOED Pajottenland & Zennevallei (par. 36)
- wijziging erkenning IOED WinAr (par. 37)
- wijziging erkenning IOED RL Kempen en Maasland (par. 38)
- wijziging erkenning IOED k.ERF (par. 39)
- wijziging erkenning IOED de Merode (par. 40)

16. **Erkenning onroerenderfgoedgemeente Roeselare.** Met de aanvraag tot erkenning als onroerenderfgoedgemeente streeft Roeselare ernaar om haar lokaal erfgoedbeleid verder uit te bouwen en wenst ze meer verantwoordelijkheid op te nemen voor het behoud en beheer van het onroerend erfgoed op haar grondgebied. Op vlak van intergemeentelijke erfgoedwerking heeft Roeselare zich de voorbije jaren geëngageerd binnen de projectvereniging BIE en als lid van de hierin ondergebrachte IOED RADAR. Het samenwerkingsverband met BIE zal in de toekomst inkantelen in de dienstverlenende vereniging Midwest. Om haar taken als onroerenderfgoedgemeente volwaardig te kunnen opnemen beoogt de stad deze partnerschappen verder te versterken.

De erkenningsaanvraag bestaat uit het besluit tot aanvraag van de erkenning als onroerenderfgoedgemeente (16/12/2019), het relevante onderdeel van de beleids- en beheerscyclus (2020) van de gemeente Roeselare, en een 'nota bij de aanvraag'.

De commissie stelt vast dat de uitvoerige visienota uitgaat van de integratie van onroerend erfgoed in het stedelijke weefsel op een manier die de historische gelaagdheid van de stad moet vrijwaren en versterken. Met oog hierop worden voornamelijk doelstellingen en instrumenten geformuleerd die uitgaan van het algemene ruimtelijke beleid voor de stad. De beleidsvisie is volgens de commissie daarom onvoldoende integraal. Concrete voorbeelden beperken zich tot projecten in eigen beheer en het is de commissie onduidelijk hoe het vermelde ABC-inventarisatiesysteem concreet toegepast zal worden in de stadsontwikkeling. Ook mist de beleidsvisie aan daadkracht voor wat betreft het beheer en de herbestemming van onroerend erfgoed door privé-actoren, waarbij behalve de 'esthetische' beeldwaarde ook aandacht zou moeten gaan naar interieurs en het bouwfysische geheel. Hoewel aangehaald in de omgevingsanalyse, wordt tevens weinig ingezet op het landschappelijk (bv. Mandelvallei, agrarische relictten etc.) en archeologisch erfgoed (bv. de onduidelijke toepassing van de regelgeving op pag. 20 van de nota).

Het is positief dat Roeselare diverse instrumenten voorziet om de erfgoedgemeenschappen te ondersteunen en actief te betrekken. Zo plant men de opstart van een verenigingsloket en de verdere uitrol van een systeem van afsprakennota's op basis waarvan (grote) erfgoedgemeenschappen systematisch kunnen worden begeleid en (financieel) ondersteund. Voor de ontwikkeling van onroerend erfgoed in verwaarloosde buurten wordt gekeken naar de mogelijkheid van fiscale stimuli.

De commissie merkt op dat de stad het lokaal draagvlak voor onroerenderfgoedzorg wil vergroten via publieksactiviteiten en ontsluitingsprojecten. Daarbij neemt ze zelf een voorbeeldfunctie op met de restauratie en ontsluiting van erfgoed in eigen beheer (bv. uitbouw van het historische stadhuis, de 'Oude Tramstatie', Kunst- en Erfgoedhuis Ter Posterie, herbestemming kerken etc.). Vermeldenswaardig is een peter-/en meterschapsysteem voor funerair erfgoed en het project 'historia in situ' waarbij erfgoedobjecten opnieuw worden geïntegreerd in het straatbeeld.

Voor de uitbouw van haar erfgoedbeleid kan de stad in grote mate terugvallen op het consultatienetwerk van BIE/IOED RADAR en de eigen partners. Ook voor het bijhouden van toelatingen, de bekrachtiging en aktename van archeologienota's en de nota's en meldingen zullen de stedelijke diensten Cultuur en Omgevingsvergunningen zich laten bijstaan door de advisering van RADAR. Een gemengde adviesraad voor onroerend erfgoed – opgesplitst in een kwaliteitskamer en een raad – wordt in 2020 opgericht. Daarnaast stelt de visienota dat opleidingen en vorming georganiseerd zullen worden voor medewerkers van de betrokken diensten. De commissie vraagt zich evenwel af op welke manier deze expertise 'in eigen huis' zal worden versterkt en welk opleidingskader voorzien wordt voor betrokken diensten.

In samenwerking met IOED RADAR heeft de stad sinds 2008 thematische inventarissen opgezet voor haar grondgebied (klein religieus en militair erfgoed, funerair erfgoed). Een

onafhankelijke ABC-commissie maakte reeds werk van een toetsingskader bij (her)inventarisatie. De commissie vraagt evenwel ook aandacht te besteden aan het industriële erfgoed en de wederopbouwarchitectuur die het bouwkundig patrimonium van de stad typeert.

De commissie adviseert de erkenning van Roeselare als onroerenderfgoedgemeente gunstig, op voorwaarde dat: a) de beleidsvisie verder ontwikkeld wordt voor het beheer en de herbestemming van onroerend erfgoed door privé-actoren; b) meer aandacht besteed wordt aan landschappelijk en archeologisch erfgoed; en c) er voldoende ingezet wordt op 'in huis' expertisewerving.

17. **Erkenning onroerenderfgoedgemeente Tremelo.** Tremelo wenst, samen met de gemeente Keerbergen, toe te treden tot de reeds erkende IOED WinAr en vraagt in het kader daarvan de erkenning aan als onroerenderfgoedgemeente. Tot op heden omvatte deze IOED vier gemeenten die allen sinds 2016 erkenning genieten als onroerenderfgoedgemeente (Haacht, Rotselaar, Holsbeek en Bekkevoort). Voor de uitwerking van haar onroerenderfgoedbeleid en het opnemen van de taken en bevoegdheden die samenhangen met een erkenning zal Keerbergen overwegend terugvallen op WinAr.

De erkenningsaanvraag bestaat uit het relevante onderdeel van de beleids- en beheerscyclus (2020) van de gemeente Tremelo, een beknopt overzicht van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen en het document 'erkenningsaanvraag, beleidsplan en subsidiedossier voor de periode 2021-2026' van IOED WinAr.

De commissie stelt vast dat de gemeente voor de uitwerking en uitvoering van een onroerenderfgoedbeleid volledig beroep doet op de IOED WinAr (i.p.v. een louter ondersteunende rol). Er ontbreekt aldus een eigen beleidsvisie toegespitst op het gemeentelijke grondgebied. In functie van de erkenningsaanvraag vulde de IOED haar omgevingsanalyse aan met gegevens van Tremelo. Verder werd het in de gemeente uit te rollen beleid ingeschreven in het bestaande beleidsplan dat de IOED de afgelopen jaren uitbouwde voor de reeds erkende onroerenderfgoedgemeenten in het samenwerkingsverband. Dit document gaat uit van een integrale benadering van het gevarieerde geheel aan erfgoed in noordoost Vlaams-Brabant. Aangezien de strategische en operationele doelstellingen van dit plan opgaan voor het volledige werkingsgebied van de IOED, is het onduidelijk hoe ze aansluiten bij de voorziene acties op gemeentelijk niveau. Bovendien gaat het beleidsplan weinig in op de gevraagde integratie met andere beleidsvelden. De commissie vindt het evenwel positief dat Tremelo in haar eigen visie op groenbehoud oog heeft voor landschappelijke erfgoed en waardevol groen.

Vanuit de IOED wordt integrale aansturing voorzien met betrekking tot de advisering en motivering van omgevingsvergunningen, meldingen en toelatingen op het gebied van onroerend erfgoed. Ook wat expertiseverwerving betreft kan de gemeente volledig terugvallen op de het door de IOED uitgebouwde consultatienetwerk en partnerschappen. Het is evenwel onduidelijk hoe deze ondersteuning concreet vorm zal krijgen. Er wordt enkel aangegeven dat de IOED een 0.5 VTE medewerker zal aanwerven om de operationele doelstellingen uit te voeren en dat de te adviseren dossiers voor de nieuw toetredende gemeenten afgestemd worden via een afsprakennota. Zoals gevraagd in de erkenningsvoorwaarden wordt ook een adviesraad opgericht, zonder evenwel te specificeren op welke wijze de diverse onroerenderfgoedactoren hierin vertegenwoordiging krijgen.

Via de IOED WinAr zal de gemeente tevens de bestaande inventarissen actualiseren en nieuwe inventarissen opmaken in samenwerking met vrijwilligers en lokale belanghebbenden. De gegevens van deze inventarisatie worden aangewend voor het uitwerken van een stedenbouwkundige verordening.

De commissie stelt vast dat de gemeente Tremelo slechts ‘gedeeltelijk’ beroep zal doen op IOED WinAr voor het betrekken van de erfgoedgemeenschappen en het vervullen van een voorbeeldfunctie. De IOED beschikt over een uitgebreide kennis van de erfgoedactoren in de aangesloten gemeenten. Zo stelt WinAr voor Tremelo en Keerbergen een publiciteits- en communicatiecampagne voorop met oog op het vergroten van het lokale draagvlak voor onroerenderfgoedzorg, wordt publieke ontsluiting gefaciliteerd en wordt de bestaande loketfunctie van de IOED in de nieuwe gemeenten geïmplementeerd. Uit de summier informatie uit de beleids- en beheerscyclus van de gemeente Tremelo zelf kan de commissie afleiden dat de gemeente aanvullend de mogelijkheid voorziet om op eigen initiatief de oprichting van een heemkundige kring te ondersteunen en vormen van inspraak wil stimuleren. Daarnaast stelt de commissie vast dat Tremelo expliciet een voorbeeldfunctie wenst op te nemen voor het behoud en beheer van het onroerend erfgoed binnen de gemeentegrenzen en, in het bijzonder, het erfgoed in gemeentelijk eigendom. Concreet wordt daarbij verwezen naar het opstellen van een kerkenplan en gebruiks- en beheersplannen en het streven naar lidmaatschap van Monumentenwacht voor de beschermde gebouwen op haar grondgebied. Vermeldswaardig is tevens de inzet voor de renovatie van het Geboortehuis Damiaan.

De commissie adviseert de erkenning van Tremelo als onroerenderfgoedgemeente ongunstig, aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarde inzake een beleidsvisie toegespitst op het eigen grondgebied. De commissie vraagt dat: a) de beleidsvisie van WinAr wordt geconcretiseerd op maat van de gemeente en b) verduidelijkt wordt hoe de onroerenderfgoedactoren vertegenwoordigd zullen worden in de op te richten adviesraad.

18. **Erkenning onroerenderfgoedgemeente Keerbergen.** Keerbergen wenst, samen met de gemeente Tremelo, toe te treden tot de reeds erkende IOED WinAr en vraagt in het kader daarvan tevens de erkenning aan als onroerenderfgoedgemeente. Tot op heden omvatte deze IOED vier gemeenten die allen sinds 2016 erkenning genieten als onroerenderfgoedgemeente (Haacht, Rotselaar, Holsbeek en Bekkevoort). Voor de uitwerking van haar onroerenderfgoedbeleid en het opnemen van de taken en bevoegdheden die samenhangen met een erkenning zal Keerbergen overwegend terugvallen op WinAr.

De erkenningsaanvraag bestaat uit het relevante onderdeel van de beleids- en beheerscyclus (2020) van de gemeente Keerbergen en de ‘erkenningsaanvraag, beleidsplan en subsidiedossier voor de periode 2021-2026’ van IOED WinAr.

Wat de opmaak van een onderbouwde beleidsvisie betreft stelt de commissie vast dat de gemeente volledig beroep doet op de IOED WinAr (i.p.v. een louter ondersteunende rol). Er ontbreekt aldus een eigen beleidsvisie toegespitst op het gemeentelijke grondgebied. In functie van de erkenningsaanvraag vulde de IOED de omgevingsanalyse voor haar werkingsgebied aan met de gegevens van Keerbergen. Het in de gemeente uit te rollen beleid werd ingeschreven in het bestaande beleidsplan dat de IOED de afgelopen jaren uitbouwde voor de reeds erkende onroerenderfgoedgemeenten in het samenwerkingsverband. Dit plan gaat uit van een integrale benadering van het gevarieerde geheel aan onroerend erfgoed in noordoost Vlaams-Brabant. Als strategische doelstellingen worden de erkenningsvoorwaarden voor IOED’s en OEG’s vrijwel letterlijk overgenomen en vertaald naar operationele doelstellingen. Aangezien deze doelstellingen betrekking hebben op het gehele werkingsgebied van de IOED worden ze geformuleerd in algemene bewoordingen (zie par. 35 van dit advies). Het is de commissie onduidelijk hoe deze doelstellingen geïmplementeerd zullen worden in de gemeente. Ook de gevraagde integratie met andere beleidsvelden blijft aan de oppervlakte.

WinAr geeft aan werk te zullen maken van het actualiseren van bestaande inventarissen en de opmaak van nieuwe inventarissen voor de grondgebieden van Keerbergen en Tremelo. Het is daarentegen onduidelijk welke andere instrumenten voorzien worden met het oog op duurzaam behoud en beheer van het onroerend erfgoed op het gemeentelijk grondgebied van Keerbergen.

Verder wordt vanuit de IOED een integrale aansturing voorzien op vlak van gemeentelijke erfgoedraden en de met de erkenning samenhangende takenlast (toelatingen, archeologienota's, meldingen). Ook wat expertisewerving betreft kan de gemeente volledig terugvallen op het door de IOED uitgebouwde consultatienetwerk en de bestaande partnerschappen. Het is evenwel onduidelijk hoe deze ondersteuning concreet vorm zal krijgen. Er wordt enkel aangegeven dat de IOED een 0.5 VTE medewerker zal aanwerven om de operationele doelstellingen uit te voeren en dat de te adviseren dossiers voor de nieuw toetredende gemeenten afgestemd worden via een afsprakennota. Zoals gevraagd in de erkenningsvoorwaarden wordt ook een adviesraad opgericht, zonder evenwel te specificeren op welke wijze de diverse onroerenderfgoedactoren hierin vertegenwoordiging krijgen. Bovendien gaat het beleidsplan weinig in op de gevraagde integratie met andere beleidsvelden.

De commissie stelt vast dat Keerbergen slechts 'gedeeltelijk' beroep zal doen op de IOED bij het betrekken van erfgoedgemeenschappen, het opnemen van een voorbeeldfunctie en expertisewerving. Mede dankzij het opzetten van participatieve sessies kan WinAr bogen op een uitgebreide kennis van de aanwezige erfgoedactoren en aandacht voor hun diverse noden, zowel wat betreft erfgoedzorg, als publiekswerking en beleidsuitvoering. Met oog op de versterking van het lokale draagvlak voor onroerenderfgoedzorg beoogt de IOED onder meer een publiciteits- en communicatiecampagne in Keerbergen, de implementatie van de bestaande loketfunctie in de gemeente en het faciliteren van publieke ontsluiting. Geplande acties buiten de IOED om worden niet aangehaald. Bijgevolg vraagt de commissie zich af welke aanvullende initiatieven vanuit de gemeentelijke diensten ondernomen zullen worden om de erfgoedgemeenschappen op hun grondgebied actief te betrekken, alsook hoe Keerbergen haar voorbeeldfunctie als onroerenderfgoedgemeente wenst in te vullen.

Voor de uitbouw van haar consultatienetwerk kan de gemeente terugvallen op de expertise en de partnerschappen van de IOED. Zoals gevraagd in de erkenningsvoorwaarden wordt tevens een adviesraad opgericht, zonder evenwel te specificeren op welke wijze de diverse actoren hierin vertegenwoordiging krijgen.

De commissie adviseert de erkenning van Keerbergen als onroerenderfgoedgemeente ongunstig, aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarde inzake een beleidsvisie toegespitst op het eigen grondgebied. De commissie vraagt dat: a) de beleidsvisie van WinAr wordt geconcretiseerd op maat van de gemeente; b) er voldoende geïnvesteerd wordt in het actief betrekken van de erfgoedgemeenschappen en de voorbeeldfunctie beter uitgewerkt wordt; en c) verduidelijkt wordt hoe de onroerenderfgoedactoren vertegenwoordigd zullen worden in de op te richten adviesraad.

19. **Erkenning IOED Bosland.** De IOED Bosland sluit aan bij de bestaande IGS Bosland met als partners: de gemeenten Hechtel-Eksel, Lommel, Peer en Pelt en het agentschap Natuur en Bos, Toerisme Limburg en Regionaal Landschap Lage Kempen.

De commissie merkt op dat het dossier voldoet aan de voorwaarde inzake 'een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse'. Het erkenningsdossier gaat in op de gezamenlijke omgevingsanalyse alsook op het gemeenschappelijk erfgoedpakket: het agrarisch en landschappelijk erfgoed, het funerair erfgoed/religieus erfgoed, het bouwkundig erfgoed, het industrieel erfgoed en het conflict erfgoed.

Wat betreft de voorwaarde ‘opmaak onroerenderfgoedbeleidsplan’ stelt de commissie vast dat het voorgelegde beleidsplan een gezamenlijke visie uitwerkt met 4 strategische, 20 operationele doelstellingen en een plan van aanpak. Deze strategische en operationele doelstellingen zijn evenwel vaag geformuleerd en niet meetbaar. De correlatietabel is niet opgenomen in het dossier. Het organogram in het dossier is zeer onduidelijk (en geformuleerd in het Engels). Het dossier kondigt aan dat er binnenkort een nieuw masterplan voor Bosland komt alsook een aangepaste structuur van Bosland, met daarin een duidelijke plaats voor het onroerend erfgoed en de IOED. Dit is een tekortkoming aangezien de relatie tussen IGS en IOED momenteel niet duidelijk is alsook niet de plaats van onroerend erfgoed binnen de IOED.

Het IOED Bosland zal sterk inzetten op het ondersteunen van vrijwilligerswerk en het versterken van het lokaal draagvlak. De huidige en gewenste stakeholders worden opgesomd. In de bespreking van het organogram wordt verwezen naar het feit dat *‘een medewerker van de IOED deel zal uitmaken van de staf van permanente medewerkers*. Die medewerker (met name de ‘erfgoedspil’) is de enige medewerker van de IOED.

Het consultatienetwerk wordt gevormd door medewerkers van verschillende diensten van de gemeenten, voorzitters van de heemkundige kring, archeologen etc.

De commissie adviseert de erkenning van de nieuwe IOED Bosland gunstig, op voorwaarde dat: a) er duidelijkheid ontstaat over de structuur van Bosland (cf. het aangekondigde Masterplan) en b) de IOED inzet op concrete en meetbare doelstellingen.

20. **Erkenning IOED Pajottenland.** De IOED Pajottenland is een nieuwe projectvereniging en zal bestaan uit 4 gemeenten: Herne, Pepingen, Gooik en Lennik. Deze gemeenten maken deel uit van de bestaande IGS-Projectvereniging Cultuurregio Pajottenland & Zennevallei die de uitvoerder is van de basiswerking van de nieuwe projectvereniging. De commissie stelt vast dat de nieuwe IOED er niet voor opteert om aansluiting te zoeken bij de bestaande IOED Pajottenland & Zennevallei die nochtans ingebed zit binnen dezelfde IGS-Projectvereniging Cultuurregio Pajottenland & Zennevallei. De commissie stelt aldus vast dat de huidige regelgeving ertoe leidt dat – met het oog op maximale subsidiëring – een kleine afzonderlijke IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED’s met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Het is bovendien een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap enz. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

Wat betreft de voorwaarde ‘opmaak onroerenderfgoedbeleidsplan’ stelt de commissie vast dat het voorgelegde beleidsplan vooral aangestuurd wordt vanuit de Erfgoedcel Pajottenland & Zennevallei en nagenoeg identiek is aan het beleidsplan ingediend tot wijziging erkenning van de bestaande IOED Pajottenland & Zennevallei (zie par. 36 van dit advies). Er wordt uitgegaan van een gelijklopende missie en visie en ook de omgevingsanalyse met de omschrijving van het gemeenschappelijk erfgoedpakket bevat een gelijkaardige opbouw en belicht dezelfde thema’s. Het is de commissie aldus onvoldoende duidelijk welk erfgoed de nieuwe IOED gemeenschappelijk heeft met de bestaande IOED Pajottenland & Zennevallei en wat ze van elkaar onderscheidt. De commissie is van oordeel dat deze benchmarking absoluut nodig is om te legitimeren waarom er voor eenzelfde regio een aparte dossiers worden ingediend en erkend. Bovendien worden dezelfde actoren in de regio en provincie opgesomd, weliswaar met specifieke aanduiding voor het eigen werkingsgebied. Beide IOED’s staan volgens de erkenningsaanvragen voor dezelfde maatschappelijke

ontwikkelingen en uitdagingen. Daarbij wordt de reeds uitgebouwde werking van de IOED Pajottenland & Zennevallei zelfs als richtinggevend beschouwd.

De beleidsvisie gaat uit van een holistische benadering van het landschap, met evenwichtig aandacht voor landschappelijk, bouwkundig en archeologisch erfgoed. De beleidsvisie is geïntegreerd: er is samenwerking met de diverse gemeentelijke diensten (ruimtelijke ordening, cultuur, toerisme), het Kasteel van Gaasbeek, Toerisme Pajottenland & Zennevallei, de diensten van de Provincie Vlaams-Brabant, Pajottenland+, het strategisch project 'Opgewekt Pajottenland' en de Leader-gemeenten van Pajottenland. De omschreven noden van de erfgoedverenigingen missen evenwel diepgang en focussen onvoldoende op onroerend erfgoed. De IOED wil streven naar lokale verankering door – met inhoudelijke ondersteuning en expertisedeling – aansluiting te vinden op het bestaande vrijwilligerswerk binnen de gemeenten, de lokale erfgoedorganisaties, de lokale erfgoedorganisaties zoals heemkringen en de Erfgoedcel Pajottenland & Zennevallei.

Wat de uitwerking van het beleidsplan betreft merkt de commissie op dat terechte strategische en operationele doelstellingen worden geformuleerd, maar de concrete aanpak beperkt blijft tot enkele weinig meetbare voorbeeldacties.

Wat betreft het beschikken over voldoende expertise- en consultatienetwerk stelt de commissie vast dat de netwerken van de reeds erkende IOED, het Regionaal Landschap en de Erfgoedcel Pajottenland & Zennevallei worden benut. De commissie acht maximale samenwerking noodzakelijk, gezien de beperkte personeelsbezitting van 1,15 VTE en het beperkte budget voor niet-personeelsgebonden uitgaven.

De commissie adviseert de erkenning van de nieuwe IOED Pajottenland ongunstig aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarden inzake een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse. De commissie vraagt dat: a) verduidelijkt wordt welk erfgoed de IOED gemeen heeft met de IOED Pajottenland & Zennevallei en wat ze van elkaar onderscheidt en b) voldoende ingezet wordt op de noden van de lokale erfgoedverenigingen.

21. **Erkenning IOED Brabantse Kouters Oost.** De IOED Brabantse Kouters Oost is een nieuwe projectvereniging en zal bestaan uit volgende 7 gemeenten: Kraainem, Machelen, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Wezembeek-Oppem, Zaventem en Zemst. De IOED opteert ervoor om geen aansluiting te zoeken bij een bestaande projectvereniging zoals bijvoorbeeld IGS-cultuur Noordrand of de nieuwe projectvereniging IOED Brabantse Kouters West. De commissie stelt aldus vast dat de huidige regelgeving ertoe leidt dat – met het oog op maximale subsidiëring – een afzonderlijke IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED's met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Bovendien is het een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap etc. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

De commissie merkt op dat het dossier niet voldoet aan de voorwaarde inzake 'een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse'. Het dossier geeft een goede beschrijving en synthese van de verschillende erfgoedelementen in de betrokken gemeenten. Het is evenwel onvoldoende duidelijk hoe typisch dit erfgoed is voor de Brabantse Kouters Oost en meer specifiek ten aanzien van de IOED 'Brabantse Kouters West'. Het is onduidelijk welk erfgoed beide IOED's gemeenschappelijk hebben en wat ze van elkaar onderscheidt. De commissie is van oordeel dat deze benchmarking absoluut nodig is om te legitimeren waarom er voor eenzelfde regio twee aparte dossiers

worden ingediend en erkend.

Ook inzake de voorwaarde 'opmaak onroerenderfgoedbeleidsplan' heeft de commissie bedenkingen. Het beleidsplan is namelijk nagenoeg identiek aan het beleidsplan van het IOED Kouters West: het gaat uit van dezelfde strategische keuzes, dezelfde missie en visie, dezelfde doelstellingen, hetzelfde plan van aanpak etc. Kortom, het plan is inwisselbaar met dat van IOED Brabantse Kouters West en voldoet daarom niet aan deze voorwaarde.

Ondanks de vergaande gelijkenissen, wordt in dit dossier weinig verwezen naar de werking van IOED Brabantse Kouters West. Enkel bij de beschrijving van het consultatienetwerk is er sprake van een 'nauwe samenwerking' met deze gelijkaardige IOED. Uit de begroting kan worden afgeleid dat er een bureau wordt gedeeld met IOED Brabantse Kouters West, maar dit wordt nergens geëxpliciteerd.

Aangezien de beleidsplannen van IOED Brabantse Kouters Oost en IOED Brabantse Kouters West quasi identiek zijn, stelt de commissie zich de vraag waarom er uit de Brabantse Kouters niet één aanvraag is gekomen voor één IOED. De commissie betreurt dat er onvoldoende wordt verduidelijkt hoe beide IOED's – elk vanuit hun eigen accenten en sterktes – met elkaar kunnen samenwerken en hoe er synergiën worden gezocht.

De commissie stelt vast dat het onroerenderfgoedbeleidsplan integraal en geïntegreerd is. Zo wordt bij het formuleren van de verschillende doelstellingen voldoende aandacht besteed aan de diverse types onroerend erfgoed. Het beleidsplan stemt tevens af met andere beleidsvelden. Er wordt samenwerking gezocht met cultuur via het IGS Noordrand, met natuur & leefmilieu via het Regionaal Landschap en met Toerisme via Toerisme Brabantse Kouters.

De beschrijving van de noden in de SWOT beperkt zich tot enkele kernwoorden. Hierdoor is moeilijk af te leiden in hoeverre de doelstellingen effectief voortvloeien uit de noden van de aanwezige erfgoedactoren. Bovendien wordt er niet opgesplitst per type erfgoedactor. Aandacht gaat naar de noden en vragen van gemeentebesturen, maar de specifieke noden van andere stakeholders (zoals bv. vrijwilligersverenigingen of privé-eigenaars) komen nauwelijks aan bod.

De belangrijkste vrijwilligersverenigingen staan niet beschreven in het beleidsplan. Ook de noden van vrijwilligers worden slechts summier aangehaald. Hierdoor is onvoldoende duidelijk of de vermelde ondersteuning van vrijwilligers daadwerkelijk tegemoetkomt aan de verwachtingen en noden van de vrijwilligers(verenigingen). Verder merkt de commissie op dat de tekst over de vrijwilligers weinig blijkt geeft van visie. Zo is er eerst sprake van een onkostenvergoeding voor de eigen vrijwilligers en de uitbouw van een eigen vrijwilligerswerking. Wat verder geeft het dossier aan dat de IOED zich wil toeleggen op de coördinatie van activiteiten met vrijwilligers. Nog verder stipt men aan dat men de vrijwilligers vooral wil informeren. Hieruit kan men dus drie verschillende rollen afleiden (initieëren, coördineren en ondersteunen), zonder dat dit verder wordt geduid. Een dergelijke rolbeschrijving is evenwel belangrijk omwille van de (vermelde) noodzakelijke afstemming met andere structuren die een vrijwilligerswerking uitbouwen.

Naast ondersteunen, initieëren en coördineren is de commissie van oordeel dat ook actieve betrokkenheid een belangrijke pijler vormt voor draagvlakverbreding. Het dossier verwijst hiervoor naar stakeholdersmomenten. Het is positief dat in het dossier wordt geëxpliciteerd wat het doel is van deze bijeenkomsten en wat de meerwaarde kan zijn voor de vrijwilligers zelf.

Wat betreft het beschikken over voldoende expertise- en consultatienetwerk vindt de commissie het positief dat beroep kan worden gedaan op het netwerk van het regionaal landschap. Via werkgroepen zullen de lokale besturen worden betrokken bij de werking. De

commissie acht een maximale samenwerking noodzakelijk, gezien de beperkte personeelsbezitting van 1,4 VTE en het beperkte budget voor niet-personeelsgebonden uitgaven.

De commissie adviseert de erkenning van de IOED Brabantse Kouters Oost ongunstig aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarden inzake een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse en de voorwaarden inzake het onroerenderfgoedbeleidsplan. De commissie vraagt dat a) verduidelijkt wordt welk erfgoed de IOED gemeen heeft met IOED Brabantse Kouters West en wat ze van elkaar onderscheidt en b) een eigen onroerenderfgoedbeleidsplan uitgewerkt wordt.

22. **Erkenning IOED Brabantse Kouters West.** De IOED Brabantse Kouters West is een nieuwe projectvereniging en zal bestaan uit volgende 5 gemeenten: Asse, Grimbergen, Meise, Merchtem en Wemmel. De IOED opteert ervoor om geen aansluiting te zoeken bij een bestaande projectvereniging zoals bijvoorbeeld IGS-cultuur Noordrand of de nieuwe projectvereniging IOED Brabantse Kouters Oost. De commissie stelt aldus vast dat de huidige regelgeving ertoe leidt dat – met het oog op maximale subsidiëring – een kleine IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED's met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Bovendien is het een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap etc. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

De commissie merkt op dat het dossier niet voldoet aan de voorwaarde inzake 'een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse'. Het dossier geeft een goede beschrijving en synthese van de verschillende erfgoedelementen in de betrokken gemeenten. Het is evenwel onvoldoende duidelijk hoe typisch dit erfgoed is voor de Brabantse Kouters West en meer specifiek ten aanzien van de IOED 'Brabantse Kouters Oost'. Het is onduidelijk welk erfgoed beide IOED's gemeenschappelijk hebben en wat ze van elkaar onderscheidt. De commissie is van oordeel dat deze benchmarking absoluut nodig is om te legitimeren waarom er voor eenzelfde regio twee aparte dossiers worden ingediend en erkend.

Ook inzake de voorwaarde 'opmaak onroerenderfgoedbeleidsplan' heeft de commissie bedenkingen. Het beleidsplan is namelijk nagenoeg identiek aan het beleidsplan van het IOED Kouters Oost: het gaat uit van dezelfde strategische keuzes, dezelfde missie en visie, dezelfde doelstellingen, hetzelfde plan van aanpak, etc. Kortom, het plan is inwisselbaar met dat van IOED Brabantse Kouters Oost en voldoet daarom niet aan de voorwaarde.

Ondanks vergaande gelijkenissen, wordt in dit dossier weinig verwezen naar de werking van IOED Brabantse Kouters Oost. Enkel bij de beschrijving van het consultatienetwerk is er sprake van een 'nauwe samenwerking' met deze gelijkaardige IOED. Uit de begroting kan worden afgeleid dat er een bureau wordt gedeeld met IOED Brabantse Kouters Oost, maar dit wordt nergens geëxpliciteerd.

Aangezien de beleidsplannen van IOED Brabantse Kouters Oost en IOED Brabantse Kouters West quasi identiek zijn, stelt de commissie zich de vraag waarom er uit de Brabantse Kouters niet één aanvraag is gekomen voor één IOED. De commissie betreurt dat er onvoldoende wordt verduidelijkt hoe beide IOED's – elk vanuit hun eigen accenten en sterktes – met elkaar kunnen samenwerken en hoe er synergiën worden gezocht.

De commissie stelt vast dat het onroerenderfgoedbeleidsplan integraal en geïntegreerd is. Zo wordt bij het formuleren van de verschillende doelstellingen voldoende aandacht besteed

aan de diverse types onroerend erfgoed. Het beleidsplan stemt tevens af met andere beleidsvelden. Er wordt samenwerking gezocht met cultuur via het IGS Noordrand, met natuur & leefmilieu via het Regionaal Landschap en met Toerisme via Toerisme Brabantse Kouters.

De beschrijving van de noden in de SWOT beperkt zich tot enkele kernwoorden. Hierdoor is moeilijk af te leiden in hoeverre de doelstellingen effectief voortvloeien uit de noden van de aanwezige erfgoedactoren. Bovendien wordt er niet opgesplitst per type erfgoedactor. Aandacht gaat naar de noden en vragen van gemeentebesturen, maar de specifieke noden van andere stakeholders (zoals bv. vrijwilligersverenigingen of privé-eigenaars) komen nauwelijks aan bod.

Inzake 'het betrekken van de erfgoedgemeenschappen en creëren van lokaal draagvlak' besteedt de IOED voldoende aandacht aan de ondersteuning van vrijwilligers. De noden van de vrijwilligers zijn evenwel erg summier beschreven waardoor het onvoldoende duidelijk is of de vermelde ondersteuning van vrijwilligerswerking daadwerkelijk hieraan tegemoetkomt.

Naast ondersteunen, initiëren en coördineren is de commissie van oordeel dat ook actieve betrokkenheid een belangrijke pijler vormt voor draagvlakverbreding. Het dossier verwijst hiervoor naar stakeholdersmomenten. Het is positief dat in het dossier wordt geëxpliciteerd wat het doel is van deze bijeenkomsten en wat de meerwaarde kan zijn voor de vrijwilligers zelf.

Wat betreft het beschikken over voldoende expertise- en consultatienetwerk vindt de commissie het positief dat beroep kan worden gedaan op het netwerk van een regionaal landschap. Via werkgroepen zullen de lokale besturen worden betrokken bij de werking. De commissie acht een maximale samenwerking noodzakelijk, gezien de beperkte personeelsbezitting van 1,4 VTE en het beperkte budget voor niet-personeelsgebonden uitgaven.

De commissie adviseert de erkenning van de IOED Brabantse Kouters West ongunstig aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarden inzake een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse en de voorwaarden inzake het onroerenderfgoedbeleidsplan. De commissie vraagt dat a) verduidelijkt wordt welk erfgoed de IOED gemeen heeft met IOED Brabantse Kouters Oost en wat ze van elkaar onderscheidt en b) een eigen onroerenderfgoedbeleidsplan uitgewerkt wordt.

23. **Erkenning IOED Zuid-Dijleland.** De IOED Zuid-Dijleland is een nieuwe projectvereniging en zal bestaan uit volgende 3 gemeenten: Bertem, Oud-Heverlee en Overijse. De IOED opteert er niet voor om aansluiting te zoeken bij de bestaande IGS Vrijetijdsregio Druivenstreek of de nieuwe IOED Groene Vallei. De commissie stelt vast dat het werkingsgebied zeer klein is en uitgaat van het decretaal minimum van drie gemeenten. Deze drie gemeenten vormen bovendien geen aaneengesloten geheel. De commissie stelt aldus vast dat de huidige regelgeving ertoe leidt dat – met het oog op maximale subsidiëring – een zeer kleine IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED's met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Bovendien is het een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap etc. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

De omgevingsanalyse schetst de landschappelijke en historische context. De commissie stelt

evenwel vast dat deze analyse vrijwel identiek is aan de omgevingsanalyse in de aanvraag van IOED Groene Vallei; het werkingsgebied van beide IOED's maakt namelijk deel uit van het stroomgebied van de Dijle. Het dossier gaat in op het gemeenschappelijk erfgoedpakket voor de IOED Zuid-Dijleland en beschrijft het aanwezige onroerend erfgoed (opgesplitst in beschermd onroerend erfgoed, beschermde landschappen, beschermde dorpsgezichten, etc). Het is de commissie onvoldoende duidelijk hoe specifiek dit erfgoed is voor het zuiden van het Dijleland. Zowel het aanvraagdossier voor IOED Zuid-Dijleland als dat voor IOED Groene Vallei expliciteert onvoldoende welk erfgoed beide regio's gemeenschappelijk hebben en wat ze van elkaar onderscheidt. De commissie is dan ook van oordeel dat een goede benchmarking tussen beide IOED's absoluut nodig is om te legitimeren waarom er voor eenzelfde regio twee aparte dossiers worden ingediend en zouden worden erkend.

De missie en visie in het ingediende 'onroerenderfgoedbeleidsplan' zijn goed uitgewerkt en onderbouwd. Er is een duidelijke link tussen de SWOT en de doelstellingen, die helder geformuleerd worden en enkele frisse accenten leggen. Het dossier is ambitieus: de IOED wil zich profileren als steunpunt voor onroerend erfgoed in de regio. Het onroerenderfgoedbeleidsplan besteedt evenwel weinig specifieke aandacht aan de diverse types onroerend erfgoed. Verder opteert het plan voor een bondige doelstellingencascade, zonder mogelijke acties aan te halen. De commissie vraagt dat de IOED bij de uitvoering van de doelstellingen erover waakt dat de diverse types onroerend erfgoed voldoende aan bod komen.

De commissie oordeelt dat het onroerenderfgoedbeleidsplan geïntegreerd is en voldoende afgestemd met andere beleidsvelden. Het bevat tevens een uitvoerige beschrijving van de noden van de aanwezige onroerenderfgoedactoren, gedifferentieerd per actor. De doelstellingen vloeien duidelijk voort uit deze noden.

Inzake 'het betrekken van de erfgoedgemeenschappen en creëren van lokaal draagvlak' is er een visie op de omgang met vrijwilligers. De IOED opteert voor de ondersteuning van bestaande vrijwilligersinitiatieven eerder dan een eigen vrijwilligerswerking op te zetten. Er wordt samenwerking gezocht met het IGS Druivenstreek (cultuur) en het Regionaal Landschap.

De commissie stelt vast dat het consultatienetwerk en de ondersteuningsinitiatieven gelijklopend zijn met die van IOED Erfgoed Groene Vallei. De commissie merkt op dat de visie op draagvlakverbreding beperkt is. Er wordt ingezet op ondersteuning, communicatie en ontsluiting, maar slechts weinig op actieve betrokkenheid. Er is weliswaar sprake van een jaarlijks stakeholdersmoment, maar dit is onvoldoende om effectieve betrokkenheid te creëren. De commissie vraagt dat de IOED voldoende investeert in methodieken en overlegplatformen om erfgoedgemeenschappen daadwerkelijk en structureel te betrekken bij de eigen werking.

De IOED beschikt over voldoende expertise. Een sterk punt is het uitgebreide consultatienetwerk dat in kaart is gebracht, zowel lokaal, regionaal als Vlaams. Het is positief dat deze IOED als platform wil fungeren om de lokale knowhow makkelijker te laten doorstromen naar de omliggende, deelnemende gemeenten en dat actief afstemming wordt gezocht met andere spelers in de bredere regio. De commissie acht een maximale samenwerking noodzakelijk, gezien de beperkte personeelsbezitting van 1,5 VTE en het beperkte budget voor niet-personeelsgebonden uitgaven.

De commissie adviseert de erkenning van de nieuwe IOED Zuid-Dijleland ongunstig aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarde inzake een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse. De commissie vraagt dat:
a) verduidelijkt wordt welk erfgoed de IOED gemeen heeft met IOED Erfgoed Groene Vallei en wat ze van elkaar onderscheidt en b) voldoende ingezet wordt op actieve draagvlakverbreding.

24. **Erkenning IOED Erfgoed Groene Vallei.** De IOED Groene Vallei is een nieuwe projectvereniging en zal bestaan uit volgende 3 aaneensluitende gemeenten: Kortenberg, Kampenhout en Herent. De IOED opteert er niet voor om aansluiting te zoeken bij de bestaande IGS Vrijetijdsregio Druivenstreek of de nieuwe IOED Zuid-Dijleland. De commissie stelt vast dat het werkingsgebied zeer klein is en uitgaat van het decretale minimum van drie gemeenten. De commissie stelt aldus vast dat de huidige regelgeving ertoe leidt dat – met het oog op maximale subsidiëring – een zeer kleine IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED's met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Bovendien is het een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap enz. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

De omgevingsanalyse schetst de landschappelijke en historische context. De commissie stelt evenwel vast dat deze analyse vrijwel identiek is aan de omgevingsanalyse van het IOED Zuid-Dijleland. Het werkingsgebied van beide IOED's maakt deel uit van het stroomgebied van de Dijle. Het dossier gaat in op het gemeenschappelijk erfgoedpakket voor de IOED Groene Vallei en beschrijft het onroerend erfgoed dat aanwezig is in deze IOED (opgesplitst in beschermd onroerend erfgoed, beschermde landschappen, beschermde dorpsgezichten, etc.). Het is de commissie onvoldoende duidelijk hoe specifiek dit erfgoed is voor het werkingsgebied. De commissie stelt vast dat er voor het Dijleland nog een andere aanvraag is ingediend, 'IOED Zuid-Dijleland'. In beide dossiers is onvoldoende geëxpliciteerd welk erfgoed de IOED's gemeenschappelijk hebben en wat ze van elkaar onderscheidt. De commissie is van oordeel dat een goede benchmarking tussen Zuid-Dijleland en Groene Vallei absoluut nodig is om te legitimeren waarom er voor eenzelfde regio twee aparte dossiers worden ingediend en zouden worden erkend.

In het 'onroerenderfgoedbeleidsplan' zijn de missie en visie goed uitgewerkt en onderbouwd. Het beleidsplan is kort, bondig en 'to the point'. De gemeenten hebben duidelijke prioriteiten gesteld die pragmatisch zijn en rekening houden met de middelen (human resources en financiering).

De commissie stelt vast dat het consultatienetwerk en de ondersteuningsinitiatieven gelijklopend zijn met die van IOED Zuid-Dijleland. De commissie merkt op dat de visie op draagvlakverbreding beperkt is. Er wordt ingezet op ondersteuning, communicatie en ontsluiting, maar slechts weinig op actieve betrokkenheid. Er is weliswaar sprake van een jaarlijks stakeholdersmoment, maar dit is onvoldoende om effectieve betrokkenheid te creëren. De commissie vraagt dat de IOED voldoende investeert in methodieken en overlegplatformen om erfgoedgemeenschappen daadwerkelijk en structureel te betrekken bij de eigen werking.

De IOED beschikt over voldoende expertise. Een sterk punt is het uitgebreide consultatienetwerk dat in kaart is gebracht, zowel lokaal, regionaal als Vlaams. Er zal één coördinator aangeworven worden met profiel bouwkundig erfgoed. Voor andere domeinen (vb. archeologie) zal de IOED beroep doen op samenwerkingsverbanden of externe krachten.

De commissie adviseert de erkenning van de nieuwe IOED Erfgoed Groene Vallei ongunstig aangezien niet wordt voldaan aan de erkenningsvoorwaarde inzake een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse. De commissie vraagt dat:
a) verduidelijkt wordt welk erfgoed de IOED gemeen heeft met IOED Zuid-Dijleland en wat ze van elkaar onderscheidt en b) voldoende ingezet wordt op actieve draagvlakverbreding.

25. **Erkenning IOED Grensland.** De IOED Grensland is een nieuwe projectvereniging en zal bestaan uit 3 gemeenten: Arendonk, Hoogstraten en Ravels. Het dossier verduidelijkt dat de IOED omwille van *'inhoudelijke als financiële redenen [heeft] gekozen om niet aan te sluiten bij de IOED Erfgoed Noorderkempen van de gelijknamige projectvereniging, waar de gemeenten aan deelnemen voor de deelwerking Cultureel Erfgoed'*. De commissie stelt vast dat het werkingsgebied van IOED Grensland zeer klein is en uitgaat van het decretale minimum van drie gemeenten. Deze drie gemeenten vormen bovendien geen aaneengesloten geheel. De huidige regelgeving leidt er dus toe dat – met het oog op maximale subsidiëring – een zeer kleine IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED's met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Bovendien is het een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap etc. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

De omgevingsanalyse schetst het werkingsgebied dat bestaat uit drie niet aaneensluitende gemeenten. Het dossier toont het gemeenschappelijk erfgoedpakket aan via een uitvoerige en integrale beschrijving van het bouwkundig erfgoed, het landschappelijk erfgoed en het archeologisch erfgoed met duiding van de historische context. De IOED geeft aan dat de focus in de eerste werkingsjaren voornamelijk zal komen te liggen op de waardering en advisering rond bouwkundig erfgoed, zonder deze keuze te duiden. De commissie vraagt bijgevolg ook voldoende aandacht te besteden aan archeologisch en landschappelijk erfgoed.

De commissie stelt vast dat de visie in het 'onroerenderfgoedbeleidsplan' vertrekt vanuit 5 strategische doelstellingen waaraan telkens een reeks operationele doelstellingen (en actiepunten) worden gekoppeld. Hieruit spreekt volgens de commissie de nodige ambitie. De strategische en operationele doelstellingen zijn evenwel zeer vaag geformuleerd en leiden niet tot een concreet plan van aanpak (bv. SD 2 'Plannen voor de toekomst' met OD 2.2 'Plannen van beheer' en OD 2.3 'Beschermen van beheer').

Het dossier gaat uitvoerig in op de supraregionale, regionale en lokale erfgoedactoren en de vrijwilligerswerking. Het merendeel betreft evenwel potentiële actoren die nog geen deel uitmaken van het netwerk van de IOED, maar *'die mogelijk door de IOED kunnen betrokken worden of kunnen invloed hebben op de werking en projecten van de IOED Grensland'*. De uitbouw van een consultatienetwerk wordt opgenomen als een aparte doelstelling (OD 5.2) voor de verankering van de IOED (SD5). Ook samenwerking met de IOED Erfgoed Noorderkempen wordt nagestreefd. De commissie vraagt zich evenwel af of de aanwerving van één inhoudelijke erfgoedadviseur voldoende 'interne' expertise zal opleveren om een vlotte werking te garanderen.

De commissie adviseert de erkenning van de IOED Erfgoed Grensland gunstig op voorwaarde dat: a) voldoende aandacht besteed wordt aan landschappelijk en archeologisch erfgoed; b) de IOED inzet op het formuleren van concrete operationele doelstellingen en concrete acties die duidelijk, specifiek en meetbaar zijn; en c) er meer aandacht gaat naar de uitwerking van een netwerk aan erfgoedactoren.

26. **Erkenning IOED Midden Voorkempen.** De IOED Midden Voorkempen is een nieuwe projectvereniging die zal bestaan uit volgende 3 gemeenten: Brasschaat, Brecht en Malle. Ook deze IOED opteert ervoor niet aan te sluiten bij de aanpalende IOED Erfgoed Voorkempen, IOED Erfgoed Noorderkempen en IOED Land van Nieten en Aa. De commissie stelt vast dat het werkingsgebied beperkt is en uitgaat van het decretale minimum van drie gemeenten. De huidige regelgeving leidt er dus toe dat – met het oog op maximale subsidiëring – een zeer

kleine IOED wordt opgericht. De commissie vindt het geen goede zaak dat de oprichting van grotere IOED's met voldoende expertise voor het werkingsgebied daardoor wordt ontmoedigd. Bovendien is het een gemiste kans dat niet wordt aangesloten bij een algemene tendens in Vlaanderen gericht op transversale intergemeentelijke samenwerking op het vlak van onroerend erfgoed, cultureel erfgoed, bovenlokale cultuurwerking, natuur en landschap etc. Dergelijke samenwerking bevordert niet enkel de slagkracht en zichtbaarheid van de intergemeentelijke samenwerking, maar leidt vaak tot een effectievere afstemming met andere beleidsvelden.

De omgevingsanalyse is ruim en schetst het gemeenschappelijk erfgoedpakket opgesplitst naar het archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed. Opvallend is dat de analyse tot de conclusie komt: *'Het erfgoedprofiel van de gemeenten Malle, Brecht en Brasschaat sluit naadloos aan bij het gemeenschappelijk erfgoedpakket van de Voorkempen. Dit hoeft niet te verbazen: de drie gemeenten liggen immers centraal in het Voorkempense gebied, en hebben in algemeen opzicht een gelijkaardige historische ontwikkeling gekend als de hen omringende gemeenten. Landschappelijke en bouwkundige gehelen die zich over de gemeentegrenzen heen uitstrekken, zorgen bovendien voor een onderlinge vervlechting van het erfgoed.'* Hieruit blijkt dat nauwe samenwerking met IOED Erfgoed Voorkempen aangewezen is, wat onvoldoende geconcretiseerd wordt in het erkenningsdossier (op het delen van de expert archeologie na). De commissie acht benchmarking absoluut nodig om te legitimeren waarom er binnen eenzelfde regio een afzonderlijk dossier wordt ingediend en erkend.

Het 'onroerenderfgoedbeleidsplan' formuleert een gezamenlijke visie die integraal en geïntegreerd is. Het plan vertrekt vanuit 5 strategische doelstellingen waaraan telkens een reeks operationele doelstellingen worden gekoppeld. Positief daarbij is de uitwerking van diverse acties met concrete, meetbare indicatoren. De commissie vraagt evenwel voldoende aandacht te besteden aan het vrijwaren van de kwetsbare traditionele landschappen tussen stad en Kempen.

De commissie merkt op dat het onroerenderfgoedbeleidsplan rekening houdt met de noden van aanwezige erfgoedactoren en erfgoedgemeenschappen. Het plan beschrijft concreet de vele geëngageerde vrijwilligers, heemkundige kringen, organisaties en andere professionele of vrijwillige erfgoedactoren die actief zijn binnen de betrokken gemeenten. De gemeenten ambiëren daarbij een specifieke draagvlakverbreding voor wat betreft lokale erfgoedactoren, kinderen en jongeren, en het ruimere publiek – met ontsluitingsprojecten als potentiële katalysator.

Volgens de commissie beschikt de IOED over de nodige expertise om het beleidsplan tot uitvoer te kunnen brengen. Er kan onder meer worden teruggevallen op het consultatie- en expertisenetwerk aanwezig binnen de werking van Regionaal Landschap de Voorkempen en IOED Erfgoed Voorkempen. Om de slagkracht te vergroten zal de IOED een toekomstige erkeningsaanvraag als onroerenderfgoedgemeente ondersteunen voor de gemeenten Malle en Brasschaat.

De commissie adviseert de erkenning van de IOED Midden Voorkempen gunstig, op voorwaarde dat: a) verduidelijkt wordt welk erfgoed de IOED gemeen heeft met IOED Erfgoed Voorkempen en wat ze van elkaar onderscheidt; b) voldoende ingezet wordt op samenwerking met IOED Erfgoed Voorkempen en c) voldoende aandacht gaat naar kwetsbare traditionele landschappen.

27. **Erkenning IOED Rupelstreek.** De IOED Rupelstreek betreft een samenwerkingsverband tussen drie IGS'en, met name IGS Erfgoed Rupelstreek (een samenwerking van de gemeenten Rumst, Boom, Niel, Schelle en Hemiksem), het Regionaal Landschap Rivierenland en Toerisme Rupelstreek. Er wordt dus geen specifieke IGS opgericht. Volgens het dossier komt de finale beslissingsbevoegdheid bij drie raden van bestuur te liggen. Het is de commissie onduidelijk

waarom IGS Erfgoed Rupelstreek niet wordt omgevormd tot de IOED en vervolgens een structureel samenwerkingsverband aangaat met de twee andere verenigingen. In de praktijk lijkt het hier immers op uit te draaien. Mogelijks spelen de financiering van de bestaande vereniging en de bijkomende middelen vanuit de Vlaamse overheid hierbij een rol. De commissie merkt tevens op dat de concrete werking van de IOED, en in het bijzonder de praktische coördinatie tussen de medewerkers van de bestaande IGS'en, vaag blijft in het erkenningsdossier.

Uit het dossier blijkt dat een eerdere erkenningsaanvraag in 2017 niet werd goedgekeurd. Het is voor de commissie onduidelijk wat de reden hiervoor was.

De omgevingsanalyse is sterk uitgewerkt. Ze toont overtuigend aan dat het werkingsgebied over een gemeenschappelijk erfgoedpakket beschikt. De analyse gaat in op het landschappelijk erfgoed, het bouwkundig erfgoed, het varend erfgoed en het archeologisch erfgoed en stelt: *'Het gemeenschappelijk onroerend erfgoedpakket van de Rupelstreek is zondermeer uniek voor Vlaanderen.'*

Het onroerenderfgoedbeleidsplan is weinig concreet is en beperkt zich grotendeels tot een sjabloon van algemene principes die van toepassing zijn op elke IOED. Dit geldt in het bijzonder voor de geformuleerde missie en de visie. Ook de vertaling hiervan in strategische en operationele doelstellingen blijft bijzonder algemeen. De doelstellingen zijn zo allesomvattend dat de commissie vragen stelt bij de haalbaarheid en geloofwaardigheid ervan. Er wordt daarnaast geen inzicht gegeven in de onderliggende actieplannen en (voornaamste) acties die in de beleids- en beheerscyclus zijn opgenomen. Het deel 'analyse' formuleert wel een aantal concrete werkpunten voor de nieuwe IOED, maar die komen niet terug in het uiteindelijk plan. Bovendien is de commissie van oordeel dat de onduidelijke organisatiestructuur waarbij de finale beslissingsbevoegdheid bij drie raden van bestuur komt te liggen, te weinig garantie biedt voor een kwaliteitsvolle uitvoering van het beleidsplan.

Het dossier gaat ruim in op de ondersteuning van vrijwilligerswerking. De IOED faciliteert een vrijwilligersraad erfgoed. Hierin zetelen de verschillende vrijwilligersverenigingen die werken rond erfgoed. Diverse acties zijn voorzien ter onderbouwing van een lokaal draagvlak.

De werking van de IOED kan terugvallen op de aanwezige expertise bij de drie partnerorganisatie en de gemeentelijke medewerkers vertegenwoordigd in de vandaag functionerende stuurgroep van de intergemeentelijke projectvereniging Erfgoed Rupelstreek en in de kerngroep die ad hoc werd opgericht in functie van het erkenningstraject.

De commissie adviseert de erkenning van de nieuwe IOED Rupelstreek gunstig, op voorwaarde dat: a) er duidelijkheid ontstaat over het juridisch statuut van de IOED Rupelstreek en b) de IOED inzet op concrete en haalbare doelstellingen.

28. **Erkenning IOED Vlaamse Ardennen.** De IOED Vlaamse Ardennen sluit aan bij de bestaande IGS Variant en zal bestaan uit 13 gemeenten: Brakel, Geraardsbergen, Herzele, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Lierde, Maarkedal, Oudenaarde, Ronse, Wortegem-Petegem, Zottegem en Zwalm.

Het erkenningsdossier gaat in op de gezamenlijke omgevingsanalyse alsook op het gemeenschappelijk erfgoedpakket. De onroerenderfgoedobjecten worden besproken per thema en subthema: landschappelijk erfgoed, bouwkundig erfgoed, religieus erfgoed etc. Per gemeente wordt specifiek aandacht besteed aan onroerend erfgoed.

Het onroerenderfgoedbeleidsplan bevat een degelijke SWOT-analyse. Uit de lijst van SWOT-kenmerken komen aandachtspunten naar voor zoals nood aan samenwerking, expertiseopbouw en -deling, nood aan ondersteuning en nood aan draagvlak en verbinding. Het plan stelt een gezamenlijke missie en visie voorop met 7 strategische en een reeks

operationele doelstellingen.

De IOED Vlaamse Ardennen zal sterk inzetten op het ondersteunen van vrijwilligerswerk en het versterken van het lokaal draagvlak. In de Vlaamse Ardennen zijn vrijwilligers actief rond onroerend erfgoed in tal van erfgoedorganisaties. Deze vrijwilligerswerking wordt ondersteund door VARIANT (deelwerking Erfgoed Vlaamse Ardennen), maar ook door andere organisaties, zoals SOLVA (als het gaat over opgravingen) of door het Regionaal Landschap.

Naast inzetten op vrijwilligersnetwerken in bestaande erfgoedorganisaties, spelen de regionale organisaties ook een rol in het opstarten en begeleiden van nieuwe vrijwilligersgroepen. De IOED kan actief terugvallen op talrijke contacten, operationele netwerken en expertise binnen de regio en het bestaande samenwerkingsverband, hoewel het de commissie niet helemaal duidelijk is hoe dit praktisch vorm zal krijgen. Specifiek voor het bouwkundig erfgoed zal een historisch-bouwkundige aangeworven worden die het luik bouwkundig erfgoed moet versterken en uitbouwen.

De commissie adviseert de erkenning van de IOED Vlaamse Ardennen gunstig.

29. **Erkenning IOED Leie Schelde.** Volgens het dossier betreft het een samenwerking tussen de twee initiatiefnemende organisaties – Cultuurregio Leie Schelde en de intercommunale Veneco – én de 5 deelnemende gemeenten: De Pinte, Nazareth, Gavere, Sint-Martens-Latem en Zulte. Er wordt geen organogram toegevoegd waardoor het juridisch statuut van de IOED Leie Schelde onduidelijk is (m. n. of deze ingebed zit binnen de IGS Cultuurregio Leie Schelde, dan wel binnen de intercommunale Veneco). Het dossier vermeldt dat de intercommunale Veneco in 2017 erkend is als IOED voor het Meetjesland.

De commissie merkt op dat de omgevingsanalyse zeer algemeen blijft en zich kenmerkt door een weinig holistische benadering van bouwkundig, landschappelijk, archeologisch en varend erfgoed. Het gemeenschappelijk erfgoedpakket van de deelnemende gemeenten wordt voornamelijk beschreven op basis van de inventaris onroerend erfgoed, zonder interactie en overlap tussen de erfgoeddisciplines. Op bepaalde punten is de analyse niet actueel (o.a. inzake het archeologisch onderzoek).

Het beleidsplan formuleert vijf strategische doelstellingen, diverse operationele doelstellingen en acties. De doelstellingen zijn evenwel veralgemenend geformuleerd en blijven vaag. De 5de strategische doelstelling is bijvoorbeeld ‘SD5. De IOED implementeert een efficiënte structuur, een transparant zakelijk beheer en administratie’. Opvallend is bovendien dat het plan ingaat op de basisdienstverlening en stelt dat: ‘...Het uitvoerende werk, zoals ontwerpend onderzoek, opstellen archeologienota’s, opstellen beheersplannen en kerkenbeleidsplannen en uitvoeren van archeologische opgravingen, valt buiten de basisdienstverlening van de IOED en kan gebeuren door Veneco op afroep en tegen betaling.’

Er is volgens de commissie aldus nood aan een meer geactualiseerd en op maat gemaakt plan met beschrijving van de stand van zaken, de initiatieven en de concrete erfgoedactoren.

Het dossier stelt dat de Cultuurregio Leie Schelde en Veneco dankzij hun jarenlange ervaring de nodige expertise en een uitgebreid netwerk hebben opgebouwd. Het accent ligt op sensibilisering en educatieve en publieksvriendelijke activiteiten voor landschappelijk, bouwkundig en aanleunend cultureel erfgoed. De landschappelijk expertise wordt evenwel minimaal geduid.

Het dossier geeft weinig duiding inzake de beoogde ondersteuning van de vrijwilligerswerking. Doorheen het dossier wordt fragmentair en terloops verwezen naar vrijwilligerswerking, evenwel zonder een samenhangend verhaal inzake de ondersteuning hiervan.

De commissie adviseert de erkenning van de IOED Leie Schelde gunstig, op voorwaarde dat: a) het gemeenschappelijk erfgoedpakket beter wordt geduid; b) het beleidsplan geactualiseerd en geconcretiseerd wordt; en c) de landschappelijke expertise versterkt wordt.

30. **Erkenning IOED Denderland.** De IOED Denderland sluit aan bij de bestaande IGS Erfgoed Denderland dat een samenwerking is van 5 gemeenten: Aalst, Denderleeuw, Erpe-Mere, Lede en Ninove. In het kader van de oprichting van de IOED Denderland zal de gemeente Haaltert zich hierbij aansluiten. De commissie meent dat een wijziging van de statuten van IGS Erfgoed Denderland noodzakelijk is in functie van de beoogde verruiming van de doelstellingen naar onroerend erfgoed en de verruiming van het werkingsgebied. Haaltert vermeldt in haar gemeenteraadsbesluit dat de gemeente lid is van IGS Erfgoed Denderland, maar dit blijkt niet uit de bijgeleverde statuten van de vereniging.

Het adviesdossier bevat de besluiten van de zes betrokken gemeenten. Deze melden evenwel niet dat de gemeenten ook akkoord gaan met het ingediende beleidsplan. Bovendien handelt het bijgevoegde besluit van de gemeente Denderleeuw niet over dit onderwerp.

De commissie stelt vast dat het dossier voldoet aan de voorwaarde 'een gemeenschappelijk erfgoedpakket op basis van een gezamenlijke omgevingsanalyse'. Het onroerenderfgoed-beleidsplan geeft een goed overzicht van de diverse inventarissen (o.a. bouwkundig erfgoed, landschapsatlas, houtige beplanting, archeologie), en bespreekt deze per gezamenlijke thema's en subthema's. Ook archeologisch en funerair erfgoed komen aan bod. Deze originele thematische indeling kan volgens de commissie het uitgangspunt zijn voor een beleidsmatige aanpak, maar is jammer genoeg beperkt beschreven.

De omgevingsanalyse toont het gemeenschappelijk erfgoedpakket aan en verwijst naar de gemeentelijke meerjarenplannen van de aangesloten gemeenten. Enkel Erpe-Mere vermeldt zijn visie terzake in een beleidsnota. De uitdaging zal zijn al deze plannen op elkaar af te stemmen.

De commissie stelt vast dat het onroerenderfgoedbeleidsplan uitgaat van het actief behoud van onroerend erfgoed aan de hand van strategische doelstellingen, 7 doelstellingen en 19 subdoelstellingen. Er wordt expliciet de link gelegd met de beleidsnota onroerend erfgoed 2019-2024 en aangetoond hoe de beleidslijnen van de Vlaamse Regering geïmplementeerd zijn in de werking van de IOED.

De commissie acht het beleidsplan voldoende geïntegreerd en stelt vast dat de verschillende onroerenderfgoedactoren uitgebreid worden opgesomd. De noden van deze actoren blijven evenwel aan de oppervlakte, alsook welke stappen de IOED Denderland zal ondernemen om hieraan tegemoet te komen.

De IOED toont aan dat het de erfgoedgemeenschappen wil betrekken en zal inzetten op het versterken van het lokaal draagvlak.

Volgens de commissie is er tevens voldoende expertise in huis om het beleidsplan uit te voeren. Binnen het consultatienetwerk kan teruggevallen worden op partnerverenigingen zoals SOLVA (voor ondersteuning bij bouwkundig erfgoed en archeologie), RLVA (voor ondersteuning bij landschappelijk erfgoed), en de Erfgoedcel Denderland (voor ondersteuning bij integrale projecten, publiekswerking, educatie en draagvlak).

De commissie adviseert de erkenning van de nieuwe IOED Denderland gunstig, op voorwaarde dat: a) er duidelijkheid ontstaat over de statuten van de IGS Erfgoed Denderland en b) er voldoende ingezet wordt op de noden van onroerenderfgoedactoren.

31. **Wijziging erkenning IOED Erfpunt.** Het werkingsgebied van de bestaande IOED Erfpunt wordt uitgebreid met de gemeente Moerbeke.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De commissie merkt op dat de gezamenlijke omgevingsanalyse amper informatie geeft over de bijdrage van de gemeente Moerkerke aan het gemeenschappelijk erfgoedpakket. Slechts éénmaal wordt Moerbeke vermeld in de omschrijving hiervan (m.n. in verband met het prehistorisch sitecomplex van de Moervaartdepressie). Nergens wordt het werkingsgebied van de gemeenten die deel uitmaken van de IOED gevisualiseerd op plan. Bij de participerende gemeentebesturen werd Moerbeke nog niet toegevoegd. De commissie stelt aldus vast dat de omgevingsanalyse slechts in zeer beperkte mate werd aangepast.

Bovendien blijkt uit de gezamenlijke omgevingsanalyse niet duidelijk welke gemeenten precies deel uitmaken van de IOED. De tabellen met het aanwezige erfgoed vermelden immers ook Lokeren en Zwijndrecht. Deze essentiële informatie dient aldus verduidelijkt te worden in de omgevingsanalyse.

Ook wat betreft het onroerenderfgoedbeleidsplan stelt de commissie vast dat het dossier slordig is opgemaakt. Het overzicht van de ondersteuning van de erfgoedgemeenschappen binnen het werkingsgebied van Erfpunt is duidelijk, maar toont niet aan hoe de ondersteuning zich uitstrekt over het gehele grondgebied van de IOED (inclusief de instappende gemeente Moerbeke).

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED Erfpunt gunstig, op voorwaarde dat de omgevingsanalyse met gemeenschappelijk erfgoedpakket beter wordt geduid (in het bijzonder voor wat betreft Moerbeke). De commissie dringt er tevens op aan dat bovenstaande bemerkingen worden meegenomen in functie van de jaarlijkse evaluatie.

32. **Wijziging erkenning IOED Lage Kempen.** Dit dossier hangt samen met de oprichting van de nieuwe IOED Bosland. De gemeente Pelt stapt uit de IOED Lage Kempen en zal voortaan deel uitmaken van de nieuwe IOED Bosland. Tegelijkertijd stappen de gemeenten Lummen en Beringen in de IOED Lage Kempen, waardoor het werkingsgebied meer gebiedsdekkend wordt.

Na aanpassing omvat de IOED aldus 10 gemeenten: Beringen, Hamont, Bocholt, Houthalen-Helchteren, Zonhoven, Heusden-Zolder, Ham, Leopoldsburg, Halen en Lummen. De commissie merkt op dat het werkingsgebied niet aansluit: 8 gemeenten bevinden zich in het middenwesten van de provincie, twee in het noordoosten. Er is tevens aansluiting met andere IOED's: In het oosten met IOED Kempen en Maasland, in het Zuidwesten met de IOED De Merode en in het noordwesten met IOED Bosland.

Het personeel van de IOED omvat 1 erfgoedcoördinator en 0.75 VTE erfgoedmedewerker. Hieraan wordt via RLLK 1 VTE landschapscoördinator toegevoegd. In het dossier is sprake van 17 personeelsleden (pag. 7) en van 15 personeelsleden (pag. 15). De commissie vraagt dit verschil verder te verduidelijken. Het is onduidelijk in hoeverre met 'de cel onroerend erfgoed' de IOED wordt bedoeld.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De omgevingsanalyse en het erfgoedpakket werden aangepast als gevolg van de wijziging van het werkingsgebied en zijn uitvoerig uitgewerkt. Er wordt telkens thematisch een link

gelegd met het onroerend erfgoed. Het erfgoedpakket wordt helder beschreven en in kaart gebracht.

Het onroerenderfgoedbeleidsplan formuleert vier strategische doelstellingen en 18 operationele doelstellingen, die telkens aan acties worden gekoppeld. De meetbaarheid van deze doelstellingen en acties is gering: het is de commissie niet duidelijk wanneer de betrokken doelstellingen bereikt zijn. De in het dossier opgenomen correlatietabel geeft evenwel goed inzicht in hoeverre de erkenningsvoorwaarden matchen met de vooropgestelde strategische en operationele doelstellingen.

Inzake het betrekken van erfgoedgemeenschappen en het creëren van lokaal draagvlak wordt ingezet op 'erfgoedambassadeurs': gidsen, medewerkers voor behoud en beheer, inventarisatie. Om hoeveel vrijwilligers het gaat is niet beschreven.

Het expertise- en consultatienetwerk wordt duidelijk omschreven: experten voor diverse specialisaties, bovenlokale verenigingen en de aangesloten gemeenten. Dit netwerk wordt actief samengebracht in een klankbordgroep en thematische bijeenkomsten. De IOED is verder lid van Netwerk Onroerend Erfgoed en van het netwerk PCCE en Limburgse IOED's.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED Lage Kempen gunstig, op voorwaarde dat de IOED inzet op concrete en meetbare doelstellingen.

33. **Wijziging erkenning IOED Midwest (BIE/RADAR).** Het werkingsgebied van de bestaande IOED Midwest wordt uitgebreid met de gemeente Wingene.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De Dienstverlenende Vereniging Mid-West (DVV Midwest) wordt vanaf 2021 de 'inrichtende macht' van de IOED RADAR. In de streek werd immers de optie genomen om één overkoepelende intergemeentelijke samenwerking op te richten, nl. DVV Midwest, in plaats van afzonderlijke samenwerkingsverbanden. Een aandachtspunt daarbij is de grote rol die grootaandeelhouder WVI speelt op vlak van onder meer ondernemen, projecten, grondontwikkeling, wonen, omgeving en mobiliteit. Vroeg of laat zullen er dossiers op tafel komen waarbij de IOED zich zal moeten uitspreken inzake adviezen, toelatingen, archeologienota's, controle ent., terwijl de WVI andere belangen moet verdedigen. De commissie vraagt zich af of de IOED in dergelijke situaties haar werk in alle onafhankelijkheid zal kunnen doen. Bovendien impliceert dit dat wie als gemeente gevraagd wordt om aan te sluiten bij RADAR de financiële consequentie moet aanvaarden van alle diensten die binnen DVV Mid West aangeboden worden, en dat zijn er heel wat meer dan alleen maar erfgoed.

Wingene grenst aan Lichtervelde dat reeds lid is van de IOED en sluit dus aan bij een bestaand projectgebied. De commissie merkt op dat Wingene op diverse vlakken eerder aanleunt bij de Brugse regio dan bij de regio Roeselare-Izegem. Het beleidsplan, en met name de omgevingsanalyse, motiveert de uitbreiding met Wingene enkel vanuit de huidige politieke-administratieve-economische samenwerking. De omgevingsanalyse is ruim ingevuld. Deze beperkt zich evenwel tot een opsomming van alle erfgoedonderdelen en toont volgens de commissie inhoudelijk niet voldoende aan dat er sprake is van een erfgoedpakket met een gemeenschappelijk karakter, in het bijzonder voor wat betreft de toegevoegde gemeente Wingene.

Het beleidsplan analyseert en motiveert het nieuwe projectgebied, maar rept met geen woord – op één concrete actie na – over samenwerking en afstemming met de aanpalende IOED's CO7, Raakvlak en Polderrand. Hoewel geen erkenningsvoorwaarde, beveelt de commissie aan om eilandvorming te vermijden en grote verschillen in werking te voorkomen.

Erfgoed – en in het bijzonder cultuurhistorische landschappen of archeologische zones – stopt immers niet aan gemeentegrenzen. De commissie wijst er tevens op dat het beleidsplan van de IOED enkel rekening houdt met de beleidsnota onroerend erfgoed 2014-2019 en dus niet met nieuwe accenten in de beleidsnota voor 2019-2024. Dit is een tekortkoming gezien de expliciete voorwaarde complementair te zijn aan het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid.

Qua integrale werking scoort de IOED (heel) sterk op vlak van archeologie en bouwkundig erfgoed, maar zwak op vlak van landschappen. Dat valt deels te rechtvaardigen omdat er weinig beschermde en geïnventariseerd landschappelijk erfgoed is in het werkingsgebied.

Op papier is er zeker voldoende aandacht voor de noden van de aanwezige vrijwillige en professionele onroerenderfgoedactoren en de erkenning van lokale erfgoedgemeenschappen. Ook qua consultatienetwerk heeft RADAR de voorbije jaren veel ervaring opgedaan. Uit het beleidsplan blijkt evenwel niet hoe de IOED haar geografisch evenwicht zal bewaken, aangezien Roeselare tegelijk de erkenning als onroerenderfgoedgemeente indient (zie par. 23 van dit advies). Daardoor zal de IOED extra ondersteuning moeten bieden en mogelijk minder tijd en middelen hebben voor andere gemeenten in de IOED. Zeker voor Wingene is dit een aandachtspunt aangezien die gemeente start met een achterstand (o.m. geen screening op archeologische zones).

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED Midwest (BIE/RADAR) gunstig, op voorwaarde dat het gemeenschappelijk erfgoedpakket beter wordt geduid (in het bijzonder voor wat betreft Wingene).

34. **Wijziging erkenning IOED Schelde-Durme.** De IOED Schelde-Durme wordt uitgebreid met de gemeente Wichelen.

De rechtspersoon is de Projectvereniging Regionaal Landschap Schelde-Durme. In haar statuten handelt artikel 4 over een *‘doeltreffend erfgoedbeleid’*. Deze vereniging heeft daarnaast een heleboel andere doelen. Het dossier bevat een kopie van de gewijzigde ondertekende statuten van de rechtspersoon alsook de geactualiseerde organisatiestructuur van de IOED.

In de zomer van 2019 keurden alle betrokken gemeenteraden de toetreding van Wichelen goed en in het najaar 2019 gingen de gemeenteraden akkoord met het gewijzigde onroerenderfgoedbeleidsplan van de IOED. Laarne besliste akkoord te gaan met de *‘kerngedachten’* in dit beleidsplan.

De aanvraag toont aan hoe de IOED door de wijziging blijft voldoen aan de erkenningsvoorwaarden gesteld in het Onroerenderfgoedbesluit.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De commissie merkt op dat de omgevingsanalyse en het erfgoedpakket werden aangepast als gevolg van de wijziging van het werkingsgebied en uitvoerig zijn uitgewerkt. De maatschappelijke tendensen en de noden en behoeften van de gemeenten worden beschreven. Ook het onroerenderfgoedbeleidsplan is op een volwaardige wijze geactualiseerd en aangepast aan de gewijzigde situatie.

Verder geeft het dossier inzicht in de manier waarop de gewijzigde IOED de erfgoedgemeenschappen ondersteunt en acties onderneemt om een lokaal draagvlak voor onroerenderfgoedzorg te creëren. Ook hier werd het betreffende overzicht geactualiseerd. Het dossier gaat tevens in op het uitgebouwd en nog uit te bouwen consultatienetwerk.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED Schelde-Durme gunstig.

35. **Wijziging erkenning IOED Meetjesland.** Het huidige werkingsgebied van de IOED Meetjesland (Aalter, Eeklo, Evergem, Lovendegem, Knesselare, Maldegem, Nevele, Sint-Laureins, Waarschoot, Wachtebeke en Zomergem) wordt uitgebreid met Assenede. Daarnaast ondergingen enkele betrokken gemeenten een fusie, met name Aalter en Knesselare die fuseerden tot Aalter en Lovendegem, Waarschoot en Zomergem die fuseerden tot Lievegem. De gemeente Nevele (nu deel van fusiegemeente Deinze) gaat over naar de nieuwe IOED Leie Schelde. De commissie stelt vast dat het erkenningsdossier het aanvraagformulier voor de erkenning als IOED bevat in plaats van het specifieke formulier voor de aanpassing van de erkenning.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

Het onroerendergoedbeleidsplan betreft een op basis van interne evaluatie bijgesteld beleidsplan voor de periode 2021-2026. Het omvat tevens een gezamenlijke omgevingsanalyse waarin het gemeenschappelijk erfgoedpakket wordt aangetoond en aangevuld voor de toetredende gemeente Assenede. Er is zowel aandacht voor bouwkundig, landschappelijk als archeologisch erfgoed. De gemeentelijke initiatieven en acties met betrekking tot onroerend erfgoed worden verder gekaderd binnen de context van de ruimtelijke ordening van de betrokken gemeenten.

Het onroerendergoedsbeleidsplan formuleert vijf strategische doelstellingen die telkens aan operationele doelstellingen en te ondernemen acties worden gekoppeld. Het merendeel van deze doelstellingen en acties is algemeen omschreven waardoor het niet duidelijk is hoe ze inspelen op de noden van onroerendergoedactoren. Het is de commissie bovendien onduidelijk op welke manier de voorgestelde acties concreet geïmplementeerd zullen worden voor Assenede.

De IOED wil inzetten op draagvlakverbreding via een uitgebreide publiekswerking en een versterkte vrijwilligerswerking.

Wat betreft het consultatienetwerk kan de IOED terugvallen op de expertise en partnerschappen die de intercommunale Veneco (vooral werkzaam op vlak van stedenbouw, ruimtelijke ordening en wonen), Regionaal Landschap Meetjesland vzw en de intergemeentelijke projectvereniging voor cultuuroverleg COMEET de afgelopen jaren hebben opgebouwd. De diverse supra-regionale, regionale en lokale erfgoedactoren uit het netwerk van deze trekkende partners worden opgesomd.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED Meetjesland gunstig, op voorwaarde dat voldoende ingezet wordt op specifieke en meetbare acties (in het bijzonder voor wat betreft de implementatie van het onroerendergoedbeleidsplan in de toetredende gemeente Assenede).

36. **Wijziging erkenning IOED Pajottenland & Zennevallei.** Het huidige werkingsgebied van de IOED Pajottenland & Zennevallei omvat de gemeenten Affligem, Roosdaal, Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw en wordt uitgebreid met de gemeente Ternat. Het is positief dat hierdoor een aaneengesloten werkingsgebied ontstaat. De betrokken gemeenten maken tevens deel uit van de IGS-Projectvereniging Cultuurregio. De commissie wijst erop dat het erkenningsdossier verouderde statuten bevat van de IGS.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

Het onroerendergoedbeleidsplan voor de beleidsperiode 2021-2026 stelt dat *'in 2019 werd*

gestart met de evaluatie en update van het huidige beleidsplan voor de periode 2021-2026'. Deze evaluatie verliep klaarblijkelijk in nauwe samenhang met een evaluatie en bijsturing van de werking van de Erfgoedcel Pajottenland & Zennevallei. Hierdoor ontbreekt het beleidsplan aan de nodige focus op onroerend erfgoed. Het is ook onduidelijk via welke acties de terechte doelstellingen concreet geïmplementeerd zullen worden voor het werkingsgebied van de IOED, in het bijzonder voor wat betreft de nieuw toetredende gemeente Ternat. Bovendien leunt het plan qua structuur sterk aan bij het onroerenderfgoedbeleidsplan ingediend voor de nieuwe IOED Pajottenland (zie par. 20 van dit advies). De commissie stelt zich de vraag waarom de betrokken gemeenten er niet voor kiezen samen te gaan met de reeds bestaande IOED Pajottenland & Zennevallei.

Op basis van de afzonderlijk beschikbare inventarissen werd – als onderdeel van de omgevingsanalyse – het gemeenschappelijk erfgoedpakket aangevuld met gegevens voor Ternat. Het dossier geeft aan dat vooralsnog gegevens ontbreken voor een grondige synthese.

De commissie acht het beleidsplan voldoende geïntegreerd en stelt vast dat de erfgoedactoren en -partners in de regio worden opgesomd, met een specifieke aanduiding voor het eigen werkingsgebied. Er wordt ingezet op een verderzetting van de sterke vrijwilligerswerking.

Wat betreft het beschikken over voldoende expertise- en consultatienetwerk stelt de commissie vast dat de IOED voornamelijk kan terugvallen op het netwerk van het Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei en Erfgoedcel Pajottenland & Zennevallei. De commissie acht maximale samenwerking tussen de IOED, de nieuwe IOED Pajottenland, het Regionaal Landschap en de Erfgoedcel noodzakelijk, gezien de beperkte personeelsbezetting met slechts 1 VTE onroerend erfgoed.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED Pajottenland & Zennevallei gunstig, op voorwaarde dat: a) het gemeenschappelijk erfgoedpakket verder wordt uitgewerkt en b) ingezet wordt op specifieke en meetbare acties (in het bijzonder voor wat betreft de implementatie van het beleidsplan in de toetredende gemeente Ternat). De commissie dringt erop aan dat bovenstaande bemerkingen worden meegenomen in functie van de jaarlijkse evaluatie.

37. **Wijziging erkenning IOED WinAr.** De IOED WinAr (gemeenten Bekkevoort, Haacht, Holsbeek en Rotselaar) wordt uitgebreid met de gemeenten Keerbergen en Tremelo.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De uitvoerige omgevingsanalyse geeft blijkt van een grondige kennis van de historiek van de regio en het aanwezige onroerend erfgoed. Het dossier is evenwel moeilijk leesbaar doordat geopteerd werd om in de tekst de wijzigingen met het vorige plan aan te tonen via verschillende lettertypes en doorhaalde passages. Bovendien wordt de tekst ontsierd door schrijffouten en bevat de analyse op een aantal punten verouderde informatie. Zo worden bij de samenwerkingsverbanden VLABRA'CCENT en het Streekgericht Bibliotheekbeleid vermeld. Met de afslanking van de provincies zijn deze provinciale culturele initiatieven evenwel opgeheven/geïntegreerd in Vlaamse initiatieven. Ook het steunpunt LOCUS bestaat niet meer sinds 2016.

Het onroerenderfgoedbeleidsplan is op volwaardige wijze geactualiseerd en aangepast aan de gewijzigde situatie. De SWOT is gefundeerd en opgemaakt volgens de regels van de beleidsplanning. De commissie stelt evenwel vast dat WinAr de decretale erkenningsvoorwaarden gewoon overneemt en als strategische doelstellingen formuleert. Bijgevolg zijn deze erg algemeen verwoord en ontbreekt een link met de

SWOT/omgevingsanalyse. Bovendien zorgt dit voor een onevenwicht tussen de strategische doelstellingen. Zo betreft één doelstelling *'het uitvoeren van het onroerenderfgoedbeleidsplan'* terwijl in principe alle doelstellingen gericht moeten zijn op de uitvoering hiervan. De doelstelling *'een gemeenschappelijk erfgoedpakket'* blijkt dan weer niets te omvatten aangezien het louter verwijst naar de omgevingsanalyse.

Het plan geeft blijk van een integrale visie waarin de diverse types onroerend erfgoed aan bod komen, zowel op het vlak van inventarisatie, erfgoedzorg, erfgoedbeleid, publiekswerking. Het plan blijft evenwel aan de oppervlakte wat afstemming met andere beleidsvelden betreft. Er is sprake van samenwerking met toerisme en cultuur, maar het is de commissie niet duidelijk hoe die samenwerking wordt vormgegeven. Het is positief dat uitvoerig aandacht is besteed aan de noden van de erfgoedactoren.

De commissie merkt op dat de visie op draagvlakverbreding beperkt is. Er is sprake van ondersteuning, communicatie en ontsluiting, maar er wordt weinig ingezet op het creëren van een actieve betrokkenheid. Zo wil WinAr lokale heemkringen en andere erfgoedgeïnteresseerden aanschrijven en hoopt men *'met een nieuwe voorstellingsronde'* de banden tussen deze actoren en de IOED strakker aan te halen. Deze communicatie en een voorstellingsronde vormen een belangrijke eerste stap, maar zijn slechts een basis voor daadwerkelijke betrokkenheid. De commissie vraagt WinAr om te investeren in methodieken en overlegplatformen zodat de actoren actief en structureel betrokken worden bij de eigen werking.

Hoofdstuk 6 van het beleidsplan, over de *'uitbouw consultatienetwerk'*, is onvolledig. Uit overige passages blijkt evenwel dat er voldoende wordt geïnvesteerd in expertiseopbouw van het eigen team en expertisewerving via gemeentelijke, regionale en Vlaamse partners. WinAr wil de zes aangesloten (kandidaat-)onroerenderfgoedgemeenten tevens ten volle ondersteunen.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED WinAr gunstig, op voorwaarde dat: a) de IOED inzet op concrete en meetbare doelstellingen en b) de IOED voldoende inzet op het actief betrekken van onroerenderfgoedactoren.

38. **Wijziging erkenning IOED RL Kempen en Maasland.** Dit dossier hangt samen met de oprichting van de nieuwe IOED Bosland. De gemeente Peer stapt uit de IOED RL Kempen en Maasland en er gebeurt een aanpassing in functie van de fusie van Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek tot Oudsbergen. Na aanpassing omvat de IOED de gemeenten Genk, Oudsbergen, Bree, Kinrooi, Maaseik, As, Maasmechelen, Lanaken en Zutendaal. Interessant daarbij is de grensoverschrijdende samenwerking tussen beide Limburgen – gescheiden door de Maas als grens – maar ook met Noord-Brabant (Grenspark Kempen-Broek).

Het betreft een projectvereniging van negen gemeenten, met RLKM vzw als uitvoerder van het beleid. De uitvoering van de IOED-werking gebeurt door de cel Gebiedsdekkende Werking. Via de analytische boekhouding worden de kosten voor de IOED-werking helder toegewezen.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De omgevingsanalyse en het erfgoedpakket is gedetailleerd beschreven en geeft een goed inzicht in de bestaande situatie en de historie van de regio. Het onroerenderfgoedbeleidsplan is uitgebreid, met vooral veel aandacht voor de omgevingsanalyse.

Het dossier formuleert het toekomstig beleid: strategische doelstellingen, operationele

doelstellingen en concrete acties. Sommige van die doelstellingen en acties zijn eerder vaag omschreven. De meetbaarheid is gering. Het is de commissie niet duidelijk wanneer de betrokken doelstellingen bereikt zijn.

De IOED kan terugvallen op een ruime groep vrijwilligers en zet volop in op samenwerking met andere organisaties. De bijgevoegde correlatietabel geeft een goed inzicht in hoeverre de erkenningsvoorwaarden matchen met de strategische en operationele doelstellingen en in hoeverre deze voorwaarden op heden werden ingevuld.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED RL Kempen en Maasland gunstig, op voorwaarde dat de IOED inzet op concrete en meetbare doelstellingen.

39. **Wijziging erkenning IOED k.ERF.** Sinds 2017 maken Balen, Dessel, Geel, Laakdal, Meerhout, Mol en Retie deel uit van de projectvereniging Cultuurnetwerk Kempen CNEK. De k.ERF maakt deel uit van CNEK en was oorspronkelijk vooral op 'cultureel en immaterieel' erfgoed gericht. De activiteiten werden uitgebreid naar onroerend erfgoed, wat in 2017 resulteerde in een erkenning als IOED voor Balen, Dessel, Meerhout, Mol en Retie. Geel en Laakdal daarentegen maken wel deel uit van CNEK, maar zijn/waren aangesloten bij IOED de Merode. Laakdal blijft bij de IOED de Merode, maar Geel wil vanaf 2020 de IOED k.ERF vervoegen. De zetel van de IOED k.ERF is nu in Geel gevestigd.

Van een '*de Merode*' gemeente, wordt Geel nu deel van '*een land van water en zand*'. De argumentatie voor deze wijziging is voor een deel gebaseerd op een analyse van het erfgoed en een omgevingsanalyse. Het onroerend erfgoed van het zuidelijk gedeelte van Geel sluit echter beter aan bij IOED de Merode.

De aanvraag toont volgens de commissie aan hoe de IOED door de wijziging blijft voldoen aan de erkenningsvoorwaarden zoals vermeld in het Onroerenderfgoedbesluit.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De omgevingsanalyse en het gemeenschappelijk erfgoedpakket werden aangepast als gevolg van de wijziging van het werkingsgebied en zijn uitvoerig uitgewerkt. De maatschappelijke tendensen en de noden en behoeften van de gemeenten worden beschreven.

Het onroerenderfgoedbeleidsplan is op een volwaardige wijze geactualiseerd en aangepast aan de gewijzigde situatie. De commissie stelt wel vast dat aandacht voor erfgoed afwezig is in de meerjarenplannen van Dessel en Meerhout. De VCOE vraagt om dit – in functie van de jaarlijkse evaluatie – aan te vullen.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED k.ERF gunstig.

40. **Wijziging erkenning IOED de Merode.** Geel stapt uit de IOED de Merode en treedt toe tot de IOED k.ERF (zie voorgaande paragraaf). De 8 overblijvende gemeenten hebben de statuten van IOED de Merode aangepast en deze zijn aan het dossier toegevoegd. Ook het uittreksel van de goedkeuring door de 8 gemeentebesturen maakt deel uit van het dossier.

Aangezien informatie over de evaluaties van de werking van de IOED ontbreekt wenst de commissie zich enkel uit te spreken over de wijziging van het werkingsgebied en niet over een eventuele verlenging van de erkenning.

De commissie stelt vast dat het dossier inhoudelijk zeer zwak is. Het dossier slaagt er niet in om de structuur van de IOED op een bevattelijke wijze over te brengen. De omgevingsanalyse

is bijzonder oppervlakkig (Geel wordt nog vermeld in de tekst). De commissie merkt bovendien op dat het zuidelijke gedeelte van Geel vanuit een erfgoedperspectief zeker thuishoort in de Merode.

Hoewel er een onroerenderfgoedbeleidsplan met strategische en operationele doelstellingen voorligt, is de concrete uitwerking beperkt. Het gaat om een aaneenschakeling van losse initiatieven of projecten, hetgeen ook blijkt uit de overeengekomen financiering van de IOED. De betrokken gemeenten kiezen zelf aan welke projecten ze wensen mee te werken en financieel bij te dragen. De (structurele) noden van de gemeenten lijken gelijklopend te zijn, maar het plan speelt hier onvoldoende op in. Het Werelderfgoed (begijnhof van Diest) wordt niet vermeld (tenzij voor een groene fietsroute). Positief zijn de wens om cultureel en onroerend erfgoed te verbinden en interessante initiatieven zoals de 'dag van de stilte'. Onroerend erfgoed wordt evenwel vooral gezien als een 'decor' voor deze initiatieven.

Gezien de opvallende agrarische en natuurcomponent van het onroerend erfgoed in de 8 gemeenten, benadrukt de commissie dat de integratie met andere beleidsdomeinen veel grondiger uitgewerkt moet worden. Het verslag van de gemeenteraad van Herselt spreekt bijvoorbeeld over een plattelandsbeleid, maar dit komt niet aan bod in het beleidsplan. Het voorliggend onroerenderfgoedbeleidsplan is volgens de commissie aldus ontoereikend.

Vrijwilligerswerk en lokaal draagvlak komen aan bod in een aparte nota. Zo zal de samenwerking met heemkundige kringen versterkt worden, maar de commissie wijst erop dat gecreëerde verwachtingen ook ingelost dienen te worden. De commissie vindt het evenwel positief dat de IOED infosessies organiseert en zal blijven organiseren.

De huidige IOED lijkt te steunen op één secretaris; uit de aangeleverde documenten blijkt duidelijk dat een versterking van het team en goede coaching een dringende noodzaak is om tegemoet te komen aan de noden van de gemeenten en de uitdagingen voor de erfgoedzorg.

De commissie adviseert de wijziging van het werkingsgebied/erkenning van de IOED de Merode gunstig, op voowaarde dat de omgevingsanalyse en het onroerenderfgoedbeleidsplan beter uitgewerkt worden. De commissie dringt erop aan dat bovenstaande bemerkingen worden meegenomen in functie van de jaarlijkse evaluatie.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt

Voorzitter

Bijlage 1: Beoordeling van de 3 ingediende erkenningsdossiers voor onroerenderfgoedgemeenten

erkenningsvoorwaarden	Roeselare	Tremelo	Keerbergen
beleidsvisie	vw°	neen	neen
draagvlak	ja	ja	vw°
voorbeeldfunctie	ja	ja	vw°
expertise	vw°	vw°	vw°
register	ja	ja	ja
inventariseren	ja	ja	ja
conclusie	gunstig o.v.	ongunstig	ongunstig

ja = aanvraag voldoet aan erkenningsvoorwaarde
 neen = aanvraag voldoet niet aan erkenningsvoorwaarde
 vw° = aanvraag voldoet aan erkenningsvoorwaarde mits
 remediëring (gunstig onder voorwaarden)

gunstig o.v. = gunstig onder voorwaarden

Bijlage 2: Beoordeling van de 12 ingediende erkenningsdossiers voor IOED

erkenningsvoorwaarden	Bosland	Pajottenland	Brabantse Kouters Oost	Brabantse Kouters West	Zuid Dijleland	Groene Vallei	Grensland	Midden Voor-kempen	Rupelstreek	Vlaamse Ardennen	Leie Schelde	Denderland
IGS > 3 gemeenten	vw° ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	vw° ja	ja ja	ja ja	vw° ja
omgevingsanalyse erfgoedpakket	ja ja	neen neen	neen neen	neen neen	neen neen	neen neen	ja ja	ja vw°	ja ja	ja ja	ja vw°	ja ja
- gezamenlijk plan - integraal - geïntegreerd - noden actoren	vw° ja ja ja	ja ja ja vw°	neen ja ja ja	neen ja ja ja	ja ja ja ja	ja ja ja ja	vw° vw° ja ja	ja vw° ja ja	vw° ja ja ja	ja ja ja ja	vw° ja ja ja	ja ja ja vw°
erfgoedgemeenschappen lokaal draagvlak	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja vw°	ja vw°	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja
expertise consultatienetwerk	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja ja	ja vw°	ja ja	ja ja	ja ja	vw° ja	ja ja
conclusie	gunstig o.v.	ongunstig	ongunstig	ongunstig	ongunstig	ongunstig	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig	gunstig o.v.	gunstig o.v.

Bijlage 3: Beoordeling van de 10 ingediende erkenningsdossiers voor wijziging IOED

erkenningsvoorwaarden	Erfpunt	Lage Kempen	Midwest	Schelde-Durme	Meetjesland	Pajottenland & Zenne	WinAr	Kempen en Maasland	k.ERF	de Merode
IGS	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
> 3 gemeenten	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
omgevingsanalyse	vw°	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	vw°
erfgoedpakket	vw°	ja	vw°	ja	ja	vw°	ja	ja	ja	vw°
- gezamenlijk plan	ja	vw°	ja	ja	vw°	vw°	vw°	vw°	ja	vw°
- integraal	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
- geïntegreerd	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
- noden actoren	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
erfgoedgemeenschappen	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
lokaal draagvlak	ja	ja	ja	ja	ja	ja	vw°	ja	ja	ja
expertise	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
consultatienetwerk	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
conclusie	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig o.v.	gunstig	gunstig o.v.